

Nr ewid. 61/1999/P/1998/109/DSP

S p i s t r e ś c i

	str.
I. CZĘŚĆ OGÓLNA	2
1. Charakterystyka kontroli	2
2. Synteza ustaleń kontroli	3
3. Wnioski	8
II. CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA	9
1. Charakterystyka stanu prawnego	9
2. Wykonywanie przez wojewodów praw z akcji/udziałów Skarbu Państwa oraz ich przekazywanie Ministrowi SP	21
3. Przejmowanie przez Ministra SP akcji/udziałów SP	26
4. Pełnienie przez Ministra PW, a następnie Ministra SP funkcji właścicielskich na WZA/ZW spółek z udziałem SP	28
5. Funkcjonowanie rad nadzorczych i nadzór nad ich działalnością	39
6. Wpływy do budżetu z praw własności akcji/udziałów SP	44
III. INFORMACJE O PRZEBIEGU POSTĘPOWANIA KONTROLNEGO I DZIAŁANIACH PODJĘTYCH PO ZAKOŃCZENIU KONTROLI	48

Załączniki:

1. Wykaz skontrolowanych jednostek	57
2. Wyniki ekonomiczne kontrolowanych jsSP	60

I. CZĘŚĆ OGÓLNA

1. CHARAKTERYSTYKA KONTROLI

Temat, badany okres i czas przeprowadzenia kontroli. Najwyższa Izba Kontroli przeprowadziła w okresie od kwietnia do września 1998 r. kontrolę wykonywania obowiązków przez przedstawicieli Skarbu Państwa w spółkach prawa handlowego, ujętą w planie rocznym Izby pod numerem P/98/109. Badaniami kontrolnymi objęto okres od początku 1996 roku do końca I półrocza 1998 r.

Cel, zakres i uczestnicy kontroli. Celem kontroli była ocena wykonywania przez Ministra Skarbu Państwa (Ministra SP) i jego przedstawicieli, obowiązków reprezentantów Skarbu Państwa (SP) w spółkach z udziałem Skarbu Państwa.

Skontrolowano 63 jednostki, w tym: Ministerstwo Skarbu Państwa (MSP) i jego 11 delegatur, 14 urzędów wojewódzkich, a także 37 spółek z udziałem SP (w tym 35 jsSP). Wykaz skontrolowanych podmiotów stanowi załącznik Nr 1 do niniejszej informacji.

Jednostką koordynującą badania kontrolne był Departament Skarbu Państwa i Prywatyzacji. W kontroli uczestniczyły delegatury NIK w: Białymstoku, Bydgoszczy, Gdańsku, Katowicach, Kielcach, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Poznaniu, Rzeszowie, Wrocławiu i Zielonej Górze.

Tematyka kontroli Tematyka kontroli obejmowała:

1. W Ministerstwie Skarbu Państwa:

- Przejmowanie przez Ministra SP akcji/udziałów w spółkach, będących - przed wejściem w życie reformy funkcjonowania gospodarki i administracji publicznej

- w gestii innych resortów i wojewodów oraz państwowych jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej.

- Organizacyjne przygotowanie do pełnienia funkcji właścicielskich w spółkach z udziałem SP.
- Reprezentowanie SP przez przedstawicieli Ministra Przekształceń Własnościowych (Ministra PW) i Ministra SP na walnych zgromadzeniach akcjonariuszy (WZA)/zgromadzeniach wspólników (ZW) spółek.
- Wywiązywanie się reprezentantów SP z obowiązków w radach nadzorczych spółek.
- Efekty finansowe wynikające z praw własności SP w spółkach z udziałem SP.

2. W urzędach wojewódzkich:

- Sporządzanie dokumentacji przekazywania akcji i udziałów SP Ministrowi SP i stosowanie procedur określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 1996 r. w sprawie trybu i terminów przejęcia akcji i udziałów SP oraz zakresu informacji o niektórych z przejmowanych akcji i udziałów¹.
- Organizacyjne przygotowanie urzędów wojewódzkich do pełnienia funkcji właścicielskich w spółkach z udziałem SP w okresie przed przekazaniem akcji i udziałów Ministrowi SP.

3. W spółkach Skarbu Państwa:

- Reprezentowanie SP przez przedstawicieli Ministra SP i organy do tego uprawnione na walnych zgromadzeniach akcjonariuszy / zgromadzeniach wspólników spółek.
- Podejmowanie uchwał przez walne zgromadzenia akcjonariuszy / zgromadzenia wspólników spółek z udziałem SP.
- Reprezentowanie SP w radach nadzorczych spółek (RN) z udziałem SP.
- Wywiązywanie się przez reprezentantów SP z obowiązków w radach nadzorczych.
- Efekty finansowe wynikające z praw własności akcji/udziałów SP w spółkach.

2. SYNTEZA USTALEŃ KONTROLI I OCEN KONTROLOWANEJ DZIAŁALNOŚCI

¹ Dz.U. z 1996 r. Nr 157 poz. 791

1. Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie oceniła działania², podjęte przez Ministra SP (a wcześniej przez Ministra PW), w zakresie organizacyjnego przygotowania Ministerstwa do pełnienia funkcji właścicielskich w spółkach z udziałem SP. Polegały one na wprowadzeniu zmian w nadzorze, w tym branżowym zgrupowaniu spółek i powierzeniu prowadzenia nadzoru większej liczbie departamentów, a także powiązaniu procesu nadzoru z przygotowaniem spółek do prywatyzacji (str. 29).
2. Właściwie opracowane zostały przez MSP (uprzednio MPW) procedury powoływania reprezentantów SP do RN spółek oraz określone obowiązki sprawozdawcze RN. Niedostateczne było natomiast egzekwowanie tych obowiązków oraz nadzór MSP nad pracą ww reprezentantów Skarbu Państwa w RN tych spółek (brak było kryteriów i procedur oceny ich działalności) (str. 39-40).
3. Baza danych o kandydatach na członków rad nadzorczych spółek z udziałem SP prowadzona była przez Biuro Ministra SP nierzetelnie, nie zawierała bowiem kompletnych i aktualnych informacji. Struktura tej bazy uniemożliwiała uzyskanie m.in. informacji o liczbie spółek, w których pracownicy MSP pełnili funkcje członków rad nadzorczych, ilości tych pracowników, a także o przypadkach, w których Minister SP odwołał członków rad nadzorczych przed upływem ich kadencji (str. 40).
4. Niewłaściwie stosowano w MSP procedury dotyczące przejmowania i ewidencjonowania akcji oraz udziałów SP. Wg stanu na 31 grudnia 1997 r. Minister SP reprezentował SP w 374 jsSP i 818 z częściowym udziałem SP, zaś do 30 czerwca 1998 r. przejął akcje i udziały kolejnych 578 spółek. Departament Ewidencji i Gospodarki Mieniem Skarbu Państwa, nie otrzymywał na bieżąco od innych departamentów MSP informacji, pozwalających na prowadzenie rzetelnej, zgodnej ze stanem faktycznym ewidencji ilości i wartości akcji/udziałów SP, w związku z czym do dnia zakończenia kontroli nie można było ustalić czy przejęte zostały wszystkie akcje i udziały SP (str. 26-28).
5. Rzetelność posiadanej przez MSP dokumentacji spółek podważał brak rejestrów tej dokumentacji, w tym aktów notarialnych WZA i protokołów ZW. Utrudniało to uzyskanie pełnej informacji o funkcjonowaniu organów spółek (str. 30).
6. Wykonywanie nadzoru właścicielskiego przez Ministra SP i jego przedstawicieli w organach spółek była obciążona błędami, zarówno w zakresie przygotowywania decyzji dla WZA i ZW jak i funkcjonowania organów spółek. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły:
 - podejmowania wadliwych decyzji organizacyjnych i gospodarczych, polegających m.in. na:
 - wyrażaniu zgody na sprzedaż mienia SP po zaniżonych cenach (PIP „Cheminstal” Sp. z o.o.) (str. 37),

² Dokonując oceny działalności Ministra SP i jego pełnomocników, w zakresie sprawowania nadzoru właścicielskiego w spółkach prawa handlowego, Najwyższa Izba Kontroli miała na uwadze obowiązujący porządek prawny, wg którego nadzór ten sprowadzał się do przygotowywania i podejmowania przez WZA i ZW uchwał dotyczących działalności spółek i ich organów (str. 29).

- angażowania środków spółek SP w nieefektywne przedsięwzięcia (Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych S.A.) (str. 38),
- braku reakcji na złą sytuację ekonomiczną spółek („Uniontex” S.A. w Łodzi) (str. 38),
- niekompletności dokumentacji 32 spółek przekazywanej 4 delegaturom MSP, co utrudniało prowadzenie nadzoru właścicielskiego i wykonywania praw z akcji SP (str. 30-31),
- zbyt późnego przekazywania 5 delegaturom MSP pełnomocnictw do udziału na WZA/ZW spółek z udziałem SP, przekazywanie tych pełnomocnictw drogą faxową, a także zbyt późnego przekazywania instrukcji do głosowania (w przeddzień lub w dniu odbywania zgromadzenia), w tym instrukcji nie uwzględniających interesu SP, co utrudniało pracownikom delegatur MSP przygotowanie do udziału w WZA/ZW (str. 31-32),
- niewywiązywania się Ministra SP i jego pełnomocników z obowiązku odbycia zwyczajnych WZA/ZW w przypadku ok. 50% spółek w terminie określonym w Kodeksie handlowym, co skutkowało późniejszymi wypłatami dywidend SP (str. 33-34),
- niedokonywania zmian w statutach ok. 29% spółek, wymaganych ustawą o k.i.p.p., co skutkowało m.in. nieotrzymywaniem przez pracowników spółek należnych im akcji, wygaśnięciem mandatów członków rad nadzorczych (str. 34-35),
- nieprawidłowości w powoływaniu reprezentantów SP do rad nadzorczych 20% spółek, polegających m.in. na powoływaniu do rad 5 osób (w 2 spółkach) nie figurujących w bazie danych o kandydatach na członków rad, 1 osoby prowadzącej działalność konkurencyjną wobec spółki, a nawet niepowoływaniu rad nadzorczych w ustawowych terminach, co powodowało m.in., że 1 spółka pozbawiona była nadzoru oraz rada nadzorcza 1 spółki działała w niepełnym składzie (str. 35-37).

W przypadku 5 spośród 11 skontrolowanych delegatur MSP (w Białymstoku, Gdańsku, Krakowie, Lublinie i Poznaniu), obowiązki, wynikające z otrzymanych od Ministra SP pełnomocnictw i instrukcji, związane z nadzorem właścicielskim były wykonywane prawidłowo (str.30).

7. Brak było jednolitej praktyki sporządzania przez reprezentantów SP na WZA/ZW spółek z udziałem SP sprawozdań z tych zgromadzeń i przekazywania ich do MSP, co utrudniało ocenę przedstawicieli SP w zakresie realizacji wytycznych MSP (w delegaturach MSP w Katowicach, Kielcach, Łodzi i Poznaniu). Zdaniem NIK, udzielanie pełnomocnictw do reprezentowania SP winno być związane z określeniem standardowego wzoru sprawozdania i terminu przekazania go do odpowiedniego departamentu MSP (str. 33).
8. Stwierdzono przypadki nierzetelności w działaniach rad nadzorczych 10 jsSP, a także brak z ich strony właściwego nadzoru. Rodziło to błędne decyzje

gospodarcze, a także personalne, niekiedy sprzeczne z prawem, polegające m.in. na:

- niepowołaniu nowego składu zarządu oraz braku powiązania wynagrodzenia zarządu z wynikami ekonomicznymi spółki („Kędzierzyn” S.A.) (str. 41),
- niezachowaniu pisemnej formy podejmowanych uchwał, wbrew regulaminowi pracy Rady („Energia” S.A. w Gdańsku) (str. 41),
- powołaniu nowego zarządu przed dostosowaniem statutu Spółki do wymogów ustawy o k.i p.p.p. (Zakłady Energetyczne Łódź-Teren S.A.) (str. 41),
- niedotrzymywaniu statutowych terminów posiedzeń (FŁT-Kraśnik S.A., Zakłady Tytoniowe w Lublinie S.A.) (str. 43),
- wyrażeniu zgody na utworzenie innej spółki bez analizy ekonomicznej przedsięwzięcia (Zakłady Azotowe S.A. w Tarnowie-Mościcach)(str. 43),
- tolerowaniu opieszałości zarządów w zakresie dokonania zmian w statucie i renegocjacji układu zbiorowego pracy, zgłaszania zmian do rejestru sądowego („Progaz” S.A. w Łodzi, „Wiepofama” S.A. w Poznaniu) (str. 44).

9. W 3 (8,5% badanych) jsSP stwierdzono nieprawidłowości dotyczące wynagrodzeń wypłacanych członkom rad nadzorczych oraz ryczałtów pieniężnych za korzystanie z własnych środków transportu i za rozmowy telefoniczne (str. 41-42).

10. Minister Skarbu Państwa nie posiadał usystematyzowanych danych dot. zbiorczych wyników ekonomicznych jsSP, w których wykonywał prawa z akcji/udziałów. Nie była również prowadzona w MSP komputerowa baza danych zawierająca informacje ekonomiczne o nadzorowanych spółkach. Bazą taką dysponowało natomiast wcześniej b. MPW. Wdrożenie systemu informatycznego zawierającego dane o sytuacji ekonomicznej nadzorowanych spółek w MSP ma nastąpić dopiero w 1999 r. Świadczy to - zdaniem NIK - o niedocenianiu przez MSP znaczenia tych informacji dla właściwej oceny działalności spółek (str. 30).

11. Wg danych Ministerstwa Finansów, w 1996 r. wszystkie jsSP wpłaciły do budżetu, (na podstawie ustawy z dnia 1 grudnia 1995 r. o wpłatach z zysku przez jsSP³) kwotę 536.218,8 tys. zł, w 1997 r. 449.973,6 tys. zł, a do 30 czerwca 1998 r. 246.843 tys. zł. Poza ww. wpłatami Spółki te nie płaciły SP dywidend z zysku (str. 45).

12. Wyniki kontroli dają podstawę do sformułowania uwagi, że wpływy z tytułu dywidend w spółkach z częściowym udziałem SP uzyskiwane przez MPW i MSP pochodziły od nieznacznej procentowo liczby spółek. W 1996 r. dywidendy takie wpłynęły z 43 spółek z częściowym udziałem SP, tj. od 18,78 % liczby tych spółek, w 1997 r. ze 130 spółek, tj. 38,12 %, a do 30 czerwca 1998 r. od 57 spółek, tj. z 6,96 % spółek. Minister SP nie dysponował informacjami o globalnej rentowności zaangażowanego w tych spółkach kapitału SP (str. 46).

³ Dz.U. Nr 154, poz. 792.

13. Niska była rentowność środków SP zaangażowanych w jsSP. Spośród 37 spółek z udziałem SP skontrolowanych przez Izbę, 28 funkcjonowało jako jednoosobowe spółki Skarbu Państwa przez cały okres objęty kontrolą. Wpłaty na rzecz SP z tytułu oprocentowania kapitału akcyjnego/zakładowego (za 1995 r.), a następnie z tytułu wpłat z zysku wykazało 20 z tych spółek. Stosunek wpłat do budżetu do wartości księgowej ww. spółek wynosił za 1995 r. 0,17 %, za 1996 r. 0,37 % i za 1997 r. 0,27 % (str. 44-45).
14. Na dzień 1 października 1996 r., tj na dzień powołania urzędu Ministra SP, 14 urzędów wojewódzkich skontrolowanych przez Najwyższą Izbę Kontroli sprawowało nadzór właścicielski nad 178 spółkami, w tym nad 7 jsSP. Jedynie część służb urzędów była należycie przygotowana i w należyty sposób pełniła funkcje właścicielskie w spółkach z udziałem SP. W 7 urzędach wojewódzkich (w Katowicach, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Warszawie, Wałbrzychu i Zielonej Górze) Izba stwierdziła m. in. brak określenia zadań dla przedstawicieli SP w nadzorowanych spółkach, obowiązków sprawozdawczych tych osób, podziału kompetencji komórek urzędów w stosunku do ww. spółek, a także brak monitoringu wyników ekonomicznych spółek. Pozytywna ocena Izby dotyczy służb Wojewody Białostockiego, które były należycie przygotowane i w prawidłowy sposób pełniły funkcje właścicielskie (str. 21-22).
15. Wojewoda Lubelski, z naruszeniem prawa, desygnował w latach 1995-1996 jednego z pracowników UW w Lublinie, do rad nadzorczych 2 spółek korzystających odpłatnie z mienia SP (Przedsiębiorstwa Handlowego „Chemia” S.A i Przedsiębiorstwa „Otex” S.A.), w których SP nie posiadał akcji (str. 23). Wojewoda Kielecki nie cofnął na dzień przekazania, stałych pełnomocnictw do wykonywania praw z akcji i udziałów (udzielonych 2 pracownikom Urzędu Wojewódzkiego), do czego był zobowiązany § 7 ust. 4 rozporządzenia RM z dnia 23 grudnia 1996 r. (str. 22).
16. Wojewodowie Białostocki, Katowicki, Kielecki, Krakowski, Łódzki i Zielonogórski przekazali Ministrowi SP akcje i udziały SP w spółkach, w których wykonywali uprawnienia wynikające z praw majątkowych, w terminach określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów (RM) z dnia 23 grudnia 1996 r. w sprawie trybu i terminów przejęcia przez Ministra SP akcji i udziałów SP oraz zakresu informacji o niektórych z przejmowanych akcji i udziałów⁴, a także zgodnie z wynikającymi z tego rozporządzenia wymaganiami. Z obowiązku przekazania akcji i udziałów SP Ministrowi SP nie wywiązali się w sposób terminowy i rzetelny wojewodowie: Gdański, Lubelski, Płocki, Rzeszowski, Toruński, Wałbrzyski i Warszawski (str. 23-24).
17. Wojewodowie Gdański, Krakowski, Łódzki i Toruński nieprawidłowo prowadzili ewidencję księgową wartości praw własności akcji i udziałów SP, bowiem nie odzwierciedlała ona rzeczywistego stanu majątkowego (str. 25-26).
18. Do dnia zakończenia kontroli Minister SP nie przedstawił Radzie Ministrów wniosku i projektu rozporządzenia w sprawie określenia szczegółowych zasad

⁴ Dz. U. Nr 157, poz. 791.

ewidencjonowania majątku SP, w tym zbiorczej ewidencji majątku SP oraz związanych z tym obowiązków państwowych jednostek organizacyjnych, którym powierzono to mienie. Dwuletniego opóźnienia w tej sprawie nie może usprawiedliwić - zdaniem Izby - fakt, że złożoność problematyki regulowanej rozporządzeniem powodowała trudności w uzgodnieniach międzyresortowych (str. 28).

* * *

W wyniku kontroli ujawniono uszczuplenia w dochodach kontrolowanych podmiotów i budżetu państwa w łącznej kwocie co najmniej 1.489.999 zł, w tym:

- 120.000 zł na niekorzyść Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie z tytułu opóźnień w otrzymaniu dywidend z udziału w spółce Daewoo Motor Poland Sp. z o.o. za lata 1996 i 1997 (str. 23),
- 1.305.917 zł na niekorzyść likwidowanej jsSP PIP „Cheminstal” S.A. w Warszawie z powodu zaniżenia ceny sprzedaży jej nieruchomości (str. 37),
- 64.082 zł na niekorzyść spółek Elektrociepłownia Zielona Góra S.A., Lubelskie Zakłady Tytoniowe S.A. i PWPW S.A. w Warszawie z tytułu wypłat członkom ich rad nadzorczych nienależnych ryczałtów za dojazdy, rozmowy telefoniczne i posiedzenia, w których nie brali udziału (str. 41-42).

3. Wnioski

Ustalenia kontroli przeprowadzonych w MSP, urzędach wojewódzkich i spółkach z udziałem SP pozwoliły Izbie na sformułowanie szeregu wniosków dotyczących m. in.:

- Opracowania założeń polityki właścicielskiej w stosunku do jsSP i spółek z częściowym udziałem SP, polegających m.in. na opracowaniu koncepcji prywatyzacji poszczególnych branż, które mogłyby ułatwić prowadzenie nadzoru właścicielskiego i ich prywatyzacji.
- Wzmocnienia nadzoru Ministra SP nad działaniami przedstawicieli SP w spółkach z udziałem SP poprzez egzekwowanie wykonywania przez nich obowiązków wynikających z Kodeksu handlowego (K.h.), ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (k. i p.p.p.)⁵ oraz obowiązujących zarządzeń i decyzji Ministra SP.
- Udoskonalenia organizacji pozyskiwania i gromadzenia przez MSP informacji o spółkach z udziałem SP m. in. poprzez stworzenie systemu monitoringu wyników ekonomiczno - finansowych spółek, pozwalającego na identyfikację zagrożeń w

⁵ Dz. U. Nr 118, poz. 561 ze zm.

ich działalności w terminach pozwalających na podjęcie działań zapobiegawczych przez MSP i przedstawicieli SP w organach tych spółek.

- Doprowadzenia do przejścia przez Ministra SP wszystkich akcji i udziałów SP oraz pełnej informacji o akcjach i udziałach SP, a także do zakończenia opracowywania projektu rozporządzenia RM w sprawie określenia szczegółowych zasad ewidencjonowania majątku SP w tym zbiorczej ewidencji majątku SP oraz związanych z tym obowiązków państwowych jednostek organizacyjnych.
- Szerszego włączenia delegatur terenowych MSP w procesy nadzoru właścicielskiego m. in. poprzez udzielenie ich dyrektorom stałych pełnomocnictw do wykonywania praw z akcji i udziałów SP w spółkach.
- Podejmowania skutecznych działań mających na celu polepszenie: sytuacji ekonomiczno-finansowej spółek poprzez realizację procesów restrukturyzacyjnych i naprawczych, współpracy z MSP i RN, a także terminowości dostarczanych do MSP dokumentów umożliwiających terminowe odbywanie WZA/ZW tych spółek.

II. CZĘŚĆ SZCZEGÓŁOWA

1. CHARAKTERYSTYKA STANU PRAWNEGO

Utworzenie urzędu Ministra SP W ramach reformy funkcjonowania gospodarki i administracji publicznej zlikwidowany został urząd Ministra Przekształceń Własnościowych, natomiast ustawą z dnia 8 sierpnia 1996 r. o urzędzie Ministra Skarbu Państwa⁶ powołany został urząd Ministra SP. Zgodnie z art. 31, pkt. 3, lit. b ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. Przepisy wprowadzające ustawy reformujące funkcjonowanie gospodarki i administracji publicznej⁷, ustawa z dnia 8 sierpnia 1996 r. o urzędzie Ministra SP, weszła w życie z dniem 1 października 1996 r.

Zakres działania i kompetencje Ministra SP

Do zakresu działania Ministra SP należy m.in.:

1. prowadzenie ewidencji podmiotów, w szczególności państwowych jednostek organizacyjnych, którym

⁶ Dz. U. Nr 106, poz. 493.

⁷ Dz. U. Nr 106, poz. 497

przysługuje prawo wykonywania uprawnień wynikających z praw majątkowych SP lub do działania w imieniu SP (art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o urzędzie Ministra SP - ustawa o Ministrze SP⁸).

2. wykonywanie uprawnień wynikających z praw majątkowych SP, w szczególności:

- w zakresie praw z akcji i udziałów należących do SP, łącznie z wynikającymi z nich prawami osobistymi,
- w stosunku do mienia pozostałego po likwidacji państwowej jednostki organizacyjnej lub przypadającego SP w wyniku likwidacji spółki z jego udziałem, chyba, że odrębne przepisy stanowią inaczej (art.2 pkt 5 ustawy o Ministrze SP),
- kontrola wykonywania uprawnień wynikających z praw majątkowych SP przez państwowe jednostki organizacyjne, którym przysługuje prawo wykonywania uprawnień wynikających z praw majątkowych SP lub do działania w imieniu SP (art.2 pkt 7 ustawy o Ministrze SP),
- reprezentowanie SP w odniesieniu do spółki powstałej w wyniku przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego (art. 9 ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych - ustawa o k.i p.p.p.⁹).

Minister SP może zlecać, z zachowaniem zasad i trybu określonego w odrębnych przepisach, osobom prawnym lub fizycznym, dokonywanie określonych czynności cywilnoprawnych oraz faktycznych w zakresie jego właściwości, udzielając w tym zakresie stosownych pełnomocnictw. Pełnomocnictwo dotyczące wykonywania uprawnień wynikających z praw majątkowych SP oraz składania oświadczeń woli o utworzeniu spółki prawa handlowego, przystąpieniu do takiej spółki, utworzeniu fundacji bądź innej osoby prawnej, może być udzielone za zgodą RM, wyłącznie państwowej osobie prawnej (art.18 ust.1 ustawy o Ministrze SP). Minister SP, w porozumieniu z właściwymi organami administracji rządowej, może udzielać kierownikom państwowych jednostek organizacyjnych, nie mających osobowości prawnej, upoważnień do wykonywania zadań określonych w punktach art. 2 pkt 5-8, w zw. z art 18 ust. 2 ustawy o Ministrze SP.

Organizację MSP i wykaz jednostek organizacyjnych podporządkowanych Ministrowi SP oraz jednostek nad którymi sprawuje nadzór określił Statut, nadany temu urzędowi rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z 2 października 1996 r.¹⁰, a od dnia 26 stycznia 1998 r. - rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z 22 stycznia 1998 r.¹¹ Na podstawie § 4 ust. 2 Statutu MSP utworzono 14 delegatur MSP.

Do dnia 26 stycznia 1998 r. do zadań delegatur należało prowadzenie spraw dotyczących przekształceń własnościowych i ewidencji mienia SP w zakresie

⁸ Dz. U. Nr 106, poz. 493 ze zm.

⁹ Dz. U. Nr 118, poz. 561 ze zm.

¹⁰ Dz. U. Nr 116, poz.554

¹¹ Dz. U. Nr 12, poz. 45

zleconym przez Ministra SP, a po tym dniu powyższy katalog został poszerzony o sprawowanie nadzoru właścicielskiego. Szczegółowy zakres zadań delegatur określa regulamin organizacyjny Ministerstwa SP.

Zgodnie z §1 ust.1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 1996 r. w sprawie trybu i terminów przejęcia przez Ministra SP akcji i udziałów Skarbu Państwa oraz zakresu informacji o niektórych z przejmowanych akcji i udziałów¹², Minister SP przejął z dniem 1 stycznia 1997 r. zadania i kompetencje w zakresie wykonywania praw z akcji i udziałów należących do SP, wykonywanych przez ministrów zniesionych urzędów:

- Ministra Przemysłu i Handlu,
- Ministra Przekształceń Własnościowych,
- Ministra Współpracy Gospodarczej z Zagranicą,
- Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa,
- Ministra Spraw Wewnętrznych,
- Kierownika Centralnego Urzędu Planowania,
- Ministra - Szefa Urzędu Rady Ministrów

Zgodnie z art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. Przepisy wprowadzające ustawy reformujące funkcjonowanie gospodarki i administracji publicznej (zwane dalej Przepisami wprowadzającymi)¹³, Minister SP miał przejąć, w terminie 12 miesięcy od dnia utworzenia organu Ministra SP, wykonywanie praw z akcji i udziałów należących do SP od naczelnych i centralnych organów administracji rządowej innych niż ww oraz innych organów administracji rządowej i państwowych jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej.

W ww. rozporządzeniu z 23 grudnia 1996 r. naczelne i centralne organy administracji państwowej zostały zobowiązane do przekazania akcji/udziałów SP oraz dokumentacji spółek z udziałem SP Ministrowi SP w terminie do 30 czerwca 1997 r. Państwowe jednostki organizacyjne, nie posiadające osobowości prawnej, zostały natomiast zobowiązane do przekazania Ministrowi SP akcji lub udziałów oraz dokumentacji spółek z udziałem SP w następujących terminach, zgodnie z położeniem siedzib spółek:

1. Do 30.03 1997 r. z województw: warszawskiego, bielskopodlaskiego i białostockiego.
2. Do 30.04.1997 r z województw: bielskiego, bydgoskiego, chełmskiego, ciechanowskiego, częstochowskiego i elbląskiego.
3. Do 30.05.1997 r. z województw: gdańskiego, gorzowskiego, jeleniogórskiego, kaliskiego i katowickiego.
4. Do 30.06.1997 r. z województw: kieleckiego, konińskiego, koszalińskiego, krakowskiego, krośnieńskiego, legnickiego, leszczyńskiego i lubelskiego.

¹² Dz. U. Nr 157, poz. 791.

¹³ Dz. U. Nr 106, poz. 497, Nr 156 poz. 775.

5. Do 30.07.1997 r. z województw: łomżyńskiego, łódzkiego, nowosądeckiego, olsztyńskiego, opolskiego, ostrołęckiego, pilskiego i piotrkowskiego.
6. Do 30.08.1997 r. z województw: plockiego, poznańskiego, przemyskiego, radomskiego, rzeszowskiego, siedleckiego, sieradzkiego, skierniewickiego, słupskiego, suwalskiego i szczecińskiego.
7. Do 30.09.1997 r. z województw: tarnobrzeskiego, tarnowskiego, toruńskiego, wałbrzyskiego, wrocławskiego, zamojskiego i zielonogórskiego.

Wybrane zagadnienia Prawa wspólników spółek z o.o.

dotyczące spółek z ograniczoną odpowiedzialnością. Prawa i obowiązki wspólników w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością regulują przepisy Kodeksu handlowego (K.h.) i akt założycielski spółki w zakresie na jaki przepisy K.h. zezwalają.

Prawa wspólników można podzielić na prawa typu korporacyjnego, prawa majątkowe, indywidualne, wspólne (kolektywne) i prawa mniejszości.

Do praw korporacyjnych należą m.in. prawo uczestnictwa i głosu na zgromadzeniu wspólników, prawo zaskarżania uchwał, prawo kontroli.

Prawami majątkowymi są m.in.:

- a/ prawo udziału w zysku bilansowym (art. 191 K.h.),
- b/ prawo uczestnictwa w podziale zlikwidowanego majątku spółki (art. 275 ust. 2 i 3 K.h.),

Zgromadzenie wspólników.

Najwyższym organem spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jest zgromadzenie wspólników. Główną jego funkcją jest podejmowanie uchwał w sprawach przewidzianych przepisami K.h. i aktem założycielskim spółki. Uchwała wspólników, powzięta wbrew przepisom prawa lub postanowieniom aktu założycielskiego spółki, a także godząca w interesy spółki lub mająca na celu pokrzywdzenie wspólnika, może być zaskarżona w drodze powództwa o unieważnienie uchwały, wytoczonego przeciwko spółce (art. 240 §1 i 2 K.h.). Pozew o unieważnienie uchwały zgromadzenia można wnieść w terminie miesiąca od powzięcia wiadomości o uchwale, nie później jednak niż w rok od daty powzięcia uchwały (art. 241 K.h.).

Kodeks handlowy dopuszcza dwa sposoby podejmowania uchwał przez wspólników, a mianowicie w drodze głosowania na odbytym zgromadzeniu oraz w głosowaniu pisemnym, bez odbycia zgromadzenia. Uchwała jest podejmowana bądź zwykłą, bądź kwalifikowaną większością głosów (jeśli to wynika z postanowień ustawy lub aktu założycielskiego spółki). Podejmowanie uchwał w głosowaniu pisemnym, bez odbycia zgromadzenia, może mieć natomiast miejsce wtedy, gdy wszyscy wspólnicy wyrażą zgodę na piśmie na postanowienie, które ma być powzięte, lub gdy w taki sam sposób wyrażą zgodę na pisemne głosowanie. Powyższe dwa sposoby pisemnego głosowania

wspólników tym się różnią, że w pierwszym wypadku uchwała zapada tylko wtedy, gdy jest jednomyślna. W drugim wypadku powzięcie samej uchwały następuje większością głosów. Należy podkreślić, że alternatywne podjęcie uchwał bądź w drodze głosowania, bądź pisemne, nie zawsze jest dopuszczalne. K.h. przewiduje niekiedy wyraźnie wymóg zwołania zgromadzenia, niekiedy wyłącza możliwość głosowania pisemnego, niekiedy wreszcie, dla ważności uchwał, wymaga ich zaprotokołowania przez notariusza, czym pośrednio zmusza do odbycia zgromadzenia.

Zgromadzenia wspólników w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością mogą być zwyczajne i nadzwyczajne. Zgromadzenie zwyczajne, jak wynika z treści art. 223 K.h., powinno odbywać się corocznie w ciągu 6 miesięcy po upływie roku obrachunkowego. Przedmiotem tego zgromadzenia jest:

- a) rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku zysków i strat, sporządzonych przez zarząd spółki,
- b) podjęcie uchwały o sposobie podziału zysków lub pokrywaniu strat,
- c) udzielenie absolutorium władzom spółki.

Przedmiotem obrad zwyczajnego zgromadzenia mogą być także inne sprawy, wymagające uchwały wspólników, jak np.:

- a) wszelkie postanowienia dotyczące roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej przy zawiązywaniu spółki lub sprawowaniu zarządu albo nadzoru,
- b) zbycie i wydzierżawienie przedsiębiorstwa oraz ustanowienie na nim prawa użytkowania,
- c) zwrot dopłat,
- d) nabycie i zbycie nieruchomości, chyba że akt założycielski spółki stanowi inaczej.

Zgromadzenie nadzwyczajne zwołuje się - stosownie do postanowień art. 224 K.h. - w przypadkach oznaczonych w K.h., a ponadto, gdy organy lub osoby uprawnione do zwoływania zgromadzenia uznają to za wskazane. Poza sprawami wymienionymi w porządku obrad wspólnicy mogą jedynie podjąć uchwałę w sprawie zwołania nadzwyczajnego zgromadzenia oraz uchwały o charakterze porządkowym. Jeśli na zgromadzeniu reprezentowany jest cały kapitał zakładowy i nikt z obecnych nie zgłosi sprzeciwu, możliwe jest podjęcie uchwały w każdej sprawie, mimo, że nie była ona objęta porządkiem obrad, a także może ono podjąć uchwałę bez formalnego zwołania, jeśli nikt z obecnych nie wniesie sprzeciwu ani co do odbycia zgromadzenia, ani co do postawienia poszczególnych spraw na porządku obrad. W razie braku odmiennych postanowień aktu założycielskiego spółki, zgromadzenie jest ważne bez względu na ilość reprezentowanych w nim udziałów. W kilku przypadkach przepisy K.h. wymagają obecności posiadaczy określonego minimum kapitału, a niekiedy również i jednomyślności (art. 230, 231, 497 §1, 220, 264 §2 K.h.).

Uczestnictwo w zgromadzeniu może być osobiste, bądź przez pełnomocników. Pełnomocnictwo powinno być, pod rygorem nieważności, udzielone na piśmie i dołączone do protokołu zgromadzenia.

Uchwały zgromadzeń wspólników zapadają większością głosów, chyba że inaczej stanowi akt założycielski spółki. W niektórych kategoriach spraw istnieją wymagania kwalifikowanej większości (art. 236 i 237 K.h.).

Nadzór.

Prawo kontroli nad działalnością spółki z ograniczoną odpowiedzialnością służy - zgodnie z dyspozycją art. 205 K.h. - każdemu wspólnikowi, jednakże z aktu założycielskiego spółki lub ustawy może wynikać obowiązek ustanowienia rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej albo obu tych organów łącznie (art. 206 §1 K.h.; art. 11 ustawy o k. i p.p.).

Indywidualne prawo kontroli polega na tym, że każdy wspólnik spółki z ograniczoną odpowiedzialnością ma prawo przeglądać księgi i dokumenty spółki, sporządzać na własny użytek bilans i żądać od zarządu wyjaśnień. Prawo to może być wyłączone lub ograniczone jedynie wtedy, gdy wspólnicy ustanawiając organa nadzoru w akcie założycielskim spółki tak postanowią¹⁴. Zatem w razie braku takiego postanowienia prawo to wspólnikom przysługuje nawet jeśli ustanowią organy nadzorcze.

Rada nadzorcza jest organem fakultatywnym. Obligatoryjne ustanowienie tego organu nadzoru K.h. przewiduje w przypadku, gdy kapitał zakładowy przekracza kwotę 25 tys. zł, wspólników jest więcej niż pięćdziesięciu, a akt założycielski spółki nie przewiduje powołania komisji rewizyjnej (art. 206 §2 K.h.).

Rada nadzorcza składa się przynajmniej z trzech osób, wybieranych uchwałą wspólników na jeden rok. Akt założycielski spółki może przewidywać zarówno inny sposób powoływania członków rady nadzorczej, jak też inny (dłuższy od roku lub nieokreślony) czas kadencji¹⁵. Członkowie rady nadzorczej mogą być odwołani w każdej chwili. Członkami rady nadzorczej nie mogą być członkowie zarządu, likwidatorzy oraz pracownicy spółki, zajmujący stanowiska: głównego księgowego, radcy prawnego, kierownika zakładu lub inne, podlegające bezpośrednio członkowi zarządu (art. 207 K.h.)¹⁶.

Podstawową funkcją rady nadzorczej jest stały nadzór nad działalnością spółki we wszystkich gałęziach przedsiębiorstwa (art. 212 K.h.), w szczególności bada ona bilans oraz rachunek zysków i strat, zarówno pod względem rachunkowym, jak i faktycznym. Bada ona również sprawozdania zarządu oraz jego propozycje co do podziału zysków i pokrycia strat. Sprawozdanie z tego badania rada nadzorcza składa zgromadzeniu wspólników na dorocznym jego zebraniu. W celu wykonania

¹⁴ Komentarz do art. 206 §3 K.h. (w): T. Dziurzyński, Z. Fenichel, M. Honzatko, op. cit., s. 360.

¹⁵ Por. art. 208 i 209 oraz komentarz u T. Dziurzyńskiego, Z. Fenichela i M. Honzatko, op. cit., t. I, s. 361-362. Trafny wydaje się w szczególności pogląd autorów, że akt założycielski spółki nie może powierzyć prawa powoływania (i odwoływania) członków rady nadzorczej zarządowi spółki.

¹⁶ Por. art. 48 pkt 1 ustawy o prywatyzacji p.p.

powyższych zadań, rada nadzorcza ma prawo przeglądać i badać każdą sferę działalności spółki, dokonywać przeglądu majątku spółki, domagać się od zarządu wszelkich informacji, jakie uzna za potrzebne oraz sprawdzać księgi i dokumenty. Jeśli akt założycielski spółki nie przewiduje kolegialnego działania członków rady nadzorczej, mogą oni każdy osobno wykonywać przysługujące im z tytułu nadzoru uprawnienia.

Uchwały rady nadzorczej wymagają, dla ich ważności, zaproszenia na posiedzenie wszystkich członków rady, a zapadają - w razie braku odmiennych postanowień aktu założycielskiego spółki - bezwzględną większością głosów obecnych i podlegają zaprotokołowaniu (art. 215 K.h.).

Oprócz ściśle nadzorczych kompetencji, radzie nadzorczej przysługują także inne funkcje, jak np. zwoływanie zgromadzeń w razie opieszałości zarządu, zaskarżanie uchwał wspólników, reprezentacja spółki w sporach i umowach z członkami zarządu. Akt założycielski spółki może rozszerzyć uprawnienia rady nadzorczej przyznając jej prawo zawieszenia w czynnościach członków zarządu, udzielania zezwoleń na pewne czynności zarządu, itp.

Komisja rewizyjna jest, podobnie jak rada nadzorcza, organem fakultatywnym. Jej obligatoryjne istnienie przewidziane jest natomiast wówczas, gdy kapitał zakładowy spółki przekracza 25 tys. zł, liczba wspólników wynosi więcej niż 50 członków, a akt założycielski spółki nie przewiduje istnienia rady nadzorczej (art. 206 §2 K.h.). Zasadnicza różnica między komisją rewizyjną a radą nadzorczą tkwi w sposobie sprawowania nadzoru. Jeśli bowiem rada nadzorcza funkcje te pełni w sposób stały, to zadaniem komisji rewizyjnej jest badanie przede wszystkim sfery finansowej w działalności spółki. Art. 214 K.h. stanowi, że do kompetencji komisji rewizyjnej należy badanie bilansu, rachunku zysków i strat, a także badanie sprawozdania i wniosków zarządu co do podziału zysków lub pokrycia strat w trybie i zakresie przewidzianym dla rady nadzorczej..

Zarząd.

Organem wykonawczym spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jest zarząd. Jego prawa i obowiązki określa ustawa i akt założycielski spółki, które dotyczą tak sfery wewnętrznej, jak i zewnętrznej działalności spółki. W konsekwencji nie jest dopuszczalne przesunięcie kompetencji zarządu na inny organ spółki¹⁷.

Wybrane zagadnienia dotyczące spółek akcyjnych.

Prawa i obowiązki akcjonariuszy

Wobec spółki za akcjonariusza uważa się tylko tę osobę, która jest wpisana do księgi akcyjnej, lub posiadacza akcji na okaziciela (art. 352 K.h.). Do podstawowych uprawnień akcjonariuszy spółek akcyjnych należą:

¹⁷ T. Dziurzyński, Z. Fenichel, M. Honzatko, op. cit., s. 346.

1. Prawo uczestnictwa w walnym zgromadzeniu i prawo głosu, które wiążą się z posiadanymi przez akcjonariusza akcjami. W myśl art. 404 K.h. akcja daje na walnym zgromadzeniu prawo do jednego głosu. Statut może ograniczyć prawo do głosowania akcjonariuszy mających większą liczbę akcji. Z kolei akcje uprzywilejowane co do głosu dają prawo do większej liczby głosów.

2. Prawo do udziału w zysku rocznym. Podział zysku wymaga zawsze uchwały walnego zgromadzenia. Od podziału, z mocy samego prawa, wyłączona jest część zysku przeznaczona na fundusz zapasowy, w wysokości co najmniej 8%, dopóki fundusz ten nie osiągnie 1/3 kapitału akcyjnego (art. 427 K.h.). Zysk przeznaczony do podziału rozdziela się w stosunku do nominalnej wartości akcji, a jeśli nie są one całkowicie opłacone, w stosunku do dokonanych wpłat. Statut może ustanowić inny sposób podziału czystego zysku.

3. Prawo poboru akcji nowej emisji, które jest związane z podwyższeniem kapitału akcyjnego. Podstawowy w tej mierze przepis art. 435 K.h. stanowi, że w razie braku odmiennych postanowień statutu lub uchwały o podwyższeniu kapitału akcyjnego, dotychczasowi akcjonariusze mają prawo pierwszeństwa do objęcia nowych akcji w stosunku do liczby posiadanych akcji. Pozbawienie tego prawa (w całości lub części) może nastąpić jedynie w interesie spółki i tylko w drodze uchwały walnego zgromadzenia, podjętej co najmniej 4/5 głosów oddanych. Uchwała tego rodzaju powinna być szczegółowo umotywowana.

4. Prawo do udziału w kwocie likwidacyjnej, będące prawem do zwrotu wpłaconego kapitału w razie likwidacji spółki. Zwrot ten jest zależny od kwoty likwidacyjnej, czyli nadwyżki czystego majątku spółki po pokryciu jej zobowiązań. Zasady podziału są określone w statucie, w razie ich braku stosuje się przepis art. 458 K.h. Majątek spółki, pozostały po zaspokojeniu lub zabezpieczeniu wierzytelności, dzieli się mianowicie między akcjonariuszy w stosunku do dokonanych przez każdego z nich wpłat na kapitał akcyjny. Akcje uprzywilejowane co do podziału majątku korzystają z prawa pierwszeństwa¹⁸.

Walne zgromadzenie.

Walne zgromadzenie jest zwierzchnim i naczelnym organem spółki. Jego kompetencje - zgodnie z treścią art. 388 K.h. - określają zarówno przepisy K.h., jak i statut spółki. Uchwały walnego zgromadzenia mogą być powzięte w każdej sprawie. Przepisy art. 388-391, a także art. 341, 444 pkt 2, 464 §1, 492 §1 K.h., określają sprawy, w których musi zapaść uchwała walnego zgromadzenia. Są to tego rodzaju sprawy, jak rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu, rachunków zysków i strat; podział zysków i pokrycia strat; kwitowanie (udzielenie absolutorium) władz spółki z wykonania przez nie obowiązków, wybór komisji rewizyjnej; zbycie, wydzierżawienie i ustanowienie użytkowania na przedsiębiorstwie, zbycie nieruchomości fabrycznych, nabycie nieruchomości lub trwałych urządzeń za cenę przewyższającą 1/5 kapitału akcyjnego; emisja obligacji, zmiana statutu;

¹⁸ Ibidem, s. 174-175.

rozwiązanie spółki; połączenie, przekształcenie. W braku odmiennego postanowienia statutu, wymaga ponadto uchwały walnego zgromadzenia wybór członków zarządu i rady nadzorczej. Inne zaś materie wymagają uchwały tylko wówczas, gdy tak stanowi statut.

Walne zgromadzenie w spółce akcyjnej może być zwyczajne i nadzwyczajne.

Stosownie do postanowień art. 390 §1 K.h., walne zgromadzenie zwyczajne powinno się odbyć w ciągu 6 miesięcy po upływie każdego roku obrachunkowego; statut może przedłużyć ten termin o dalszy miesiąc. Jego przedmiotem są (art. 390 §2):

- 1/ rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku zysków i strat za rok ubiegły;
- 2/ powzięcie uchwały o podziale zysków lub pokryciu strat,
- 3/ udzielenie władzom spółki pokwitowania (absolutorium) z wykonania przez nie obowiązków,
- 4/ inne sprawy.

Nadzwyczajne walne zgromadzenie zwołuje się w wypadkach przewidzianych w K.h. i statucie spółki, a ponadto wówczas, gdy organy spółki lub osoby uprawnione do zwoływania walnych zgromadzeń uznają to za wskazane. Nadzwyczajne walne zgromadzenie może się zatem odbyć w każdym czasie.

Walne zgromadzenie zwołuje z reguły zarząd przez ogłoszenie przynajmniej na 10 dni przed terminem zgromadzenia (art. 396 §1 K.h.). W ogłoszeniu oznacza się dzień, godzinę, miejsce odbycia walnego zgromadzenia oraz szczegółowy porządek obrad (art. 396 §2 K.h.). Akcjonariusz, który złożył w spółce co najmniej jedną akcję, może żądać zawiadomienia go listem poleconym o terminie i porządku obrad - a następnie o powziętych uchwałach (art. 396 §3 K.h.). W sprawach nie objętych porządkiem obrad (art. 397 K.h.), jak również w przypadkach nieformalnego zwołania walnego zgromadzenia (art. 398 K.h.), uchwały mogą być ważnie podjęte, jeśli jest reprezentowany cały kapitał akcyjny, a nikt z obecnych nie wnosi sprzeciwu.

Uchwały walnego zgromadzenia powinny być protokołowane przez notariusza pod rygorem nieważności (art. 412 §1 K.h.).

Prawo głosu na walnych zgromadzeniach przywiązane jest wyłącznie do akcji. Akcja daje w zasadzie prawo do jednego głosu. Akcjonariusz posiada więc tyle głosów, ile akcji. Statut może jednak ograniczyć pod tym względem akcjonariuszy mających większą liczbę akcji, jak również przyznać jednej akcji większą liczbę głosów. Ma to w szczególności miejsce w przypadku akcji uprzywilejowanych co do głosu.

Akcjonariusze mają prawo do uczestnictwa w walnym zgromadzeniu osobiście lub też przez swoich pełnomocników. Pełnomocnictwo, pod rygorem nieważności, musi być udzielone na piśmie (art. 405 K.h.). Z wyjątkiem przypadków przewidzianych przez ustawę i statut wymagający tzw. „quorum”, o powzięciu uchwał decyduje

większość obecnych i oddanych głosów (art. 407 K.h.), bez względu na liczbę reprezentowanych akcji.

Uchwały walnego zgromadzenia, powzięte wbrew przepisom prawa lub postanowieniom statutu, mogą być zaskarżone o ich unieważnienie w drodze powództwa sądowego (art. 413-417 K.h.).

Nadzór.

Spółka akcyjna musi posiadać radę nadzorczą bądź komisję rewizyjną, a jeśli statut tak stanowi - obie te władze łącznie (art. 377 K.h.)¹⁹. Zarówno rada nadzorcza, jak i komisja rewizyjna powinny się składać co najmniej z 5 członków wybranych przez walne zgromadzenie, aczkolwiek statut może ustanowić inny sposób ich powoływania²⁰. Jeśli kapitał akcyjny spółki wynosi ponad 500.000 zł, spółka powinna mieć radę nadzorczą (art. 377 §2 K.h.).

Członkowie pierwszej rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej mogą być powołani najwyżej na jeden rok, członkowie następnych rad nadzorczych lub komisji rewizyjnych najwyżej na trzy lata (art. 381 §1 K.h.). Statut może zezwalać na częściowe odnowienie - w powyższych granicach czasowych - członków zarówno rady nadzorczej, jak i komisji rewizyjnej (art. 381 §2 K.h.). Mandaty członków rady nadzorczej i komisji rewizyjnej wygasają z dniem odbycia walnego zgromadzenia, zatwierdzającego sprawozdania, bilans oraz rachunek zysków i strat za ostatni rok ich urzędowania (art. 381 §3 K.h.).

Rada nadzorcza w spółce akcyjnej wykonuje stały nadzór nad działalnością spółki we wszystkich gałęziach przedsiębiorstwa (w szczególności bada, co do zgodności z księgami i stanem faktycznym bilans, rachunek zysków i strat, sprawozdanie zarządu i jego wnioski co do podziału zysków i pokrycia strat), składając walnemu zgromadzeniu coroczne sprawozdanie z tego badania (art. 382 K.h.). Do jej kompetencji należą też inne sprawy przewidziane prawem i statutem (art. 383 i 384 K.h.).

Komisja rewizyjna bada bilans, rachunek zysków i strat, sprawozdanie zarządu co do podziału zysków i pokrywania strat i również składa z tego sprawozdanie walnemu zgromadzeniu (art. 385 §1 i 2 K.h.). Statut może rozszerzać kompetencje komisji (art. 385 §3 K.h.).

Rada nadzorcza i komisja rewizyjna działają kolegialnie, podejmując odpowiednie uchwały, co nie przeszkadza jednak, aby poszczególni członkowie mogli indywidualnie wykonywać pewne czynności nadzorcze, zlecone im przez radę lub komisję (art. 386 K.h.). Uchwały rady nadzorczej i komisji rewizyjnej mogą być ważne podjęte, gdy wszyscy ich członkowie zostali powiadomieni o posiedzeniu rady i komisji. Uchwały zapadają bezwzględną większością głosów obecnych, chyba że statut stanowi inaczej (art. 387 §1 K.h.). Do protokołów rady nadzorczej i

¹⁹ Por. uprawnienia mniejszości z art. 377 §3 K.h.

²⁰ Por. art. 379 §1 i 2 K.h. Jak stanowi jednak przepis art. 378 K.h., członkowie zarządu, likwidatorzy i pracownicy spółki, którzy zajmują stanowisko głównego księgowego, radcy prawnego, kierownika zakładu lub inne podlegające bezpośrednio członkowi zarządu nie mogą być równocześnie członkami władz nadzorczych.

komisji rewizyjnej stosuje się odpowiednio przepisy o protokołach (tj. art. 372 K.h.). W razie braku odpowiednich postanowień statutu, walne zgromadzenie może uchwalić zarówno dla rady nadzorczej, jak i dla komisji rewizyjnej, regulaminy, które określają ich organizację i sposób wykonywania czynności (art. 387 §3 K.h.).

Zarząd.

Organem wykonawczym spółki akcyjnej jest zarząd. Jego prawa i obowiązki określa ustawa i akt założycielski spółki, które dotyczą tak sfery wewnętrznej, jak i zewnętrznej działalności spółki. W konsekwencji nie jest dopuszczalne przesunięcie kompetencji zarządu na inny organ spółki²¹.

Przepisy szczególne dotyczące jsSP

W spółce powstałej w wyniku komercjalizacji działa rada nadzorcza. Liczbę członków rady nadzorczej określa statut, z tym że pierwsza rada nadzorcza liczy pięć osób, w tym dwóch przedstawicieli pracowników. W spółkach powstałych w wyniku komercjalizacji przedsiębiorstwa przemysłu rolno-spożywczego, rolnicy lub rybacy oraz pracownicy mają po jednym przedstawicielu w radzie nadzorczej (art. 11 ust. 1 ustawy o k. i p.p.p.). W spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością powstałych w wyniku komercjalizacji nie jest konieczne ustanawianie rady nadzorczej. Prawo kontroli wykonuje wówczas wspólnik lub osoba przez niego upoważniona (art. 11 ust. 2 ustawy o k. i p.p.p.).

Do czasu, gdy SP pozostaje jedynym akcjonariuszem spółki, członków rady nadzorczej powołuje i odwołuje walne zgromadzenie spośród osób wskazanych przez Ministra SP oraz organ, który pełnił funkcję organu założycielskiego wobec komercjalizowanego przedsiębiorstwa państwowego, z zastrzeżeniem praw pracowników, rolników lub rybaków (art. 12 ust. 1 i 2 ustawy o k. i p.p.p.). SP w terminie jednego roku od dnia wejścia w życie ustawy o k. i p.p.p. miał dostosować statuty spółek w których jedynym akcjonariuszem jest SP, tworzonych na zasadach określonych w przepisach o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych, jeżeli zostały wpisane do rejestru handlowego przed dniem wejścia w życie ustawy o k. i p.p.p., do przepisów tej ustawy.

Składy rad nadzorczych i statuty spółek o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa wymagają uzgodnienia z ministrem właściwym ze względu na przedmiot działania spółki, przy czym połowa reprezentantów SP w składzie rady nadzorczej jest powoływana spośród kandydatów przedstawionych przez właściwego ministra (art. 1a ust. 4 ustawy o k. i p.p.p.). Spółki, o których mowa wyżej, miały dostosować swoje statuty do przepisów ustawy o k. i p.p.p. w terminie 6 miesięcy od dnia jej wejścia w życie (art. 69d. ustawy o k. i p.p.p.), natomiast składy władz tych spółek, powinny być powołane, na zasadach i w trybie określonych w art. 1a ustawy o k. i p.p.p., po dostosowaniu statutów - nie później niż w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie

²¹ T. Dziurzyński, Z. Fenichel, M. Honzatko, op. cit., s. 346.

ustawy. W razie bezskutecznego upływu tego terminu, mandaty członków rad nadzorczych wygasają z mocy prawa.

W dniu 9 września 1997 r. Rada Ministrów wydała rozporządzenie w sprawie szkoleń i egzaminów dla kandydatów na członków rad nadzorczych spółek, w których SP jest jedynym akcjonariuszem oraz wynagrodzeń członków rad nadzorczych tych spółek²².

Zgodnie z art. 13 ust. 1 ustawy o k. i p.p.p. do czasu, gdy SP pozostaje jedynym akcjonariuszem spółki, członkowie rady nadzorczej tej spółki nie mogą:

- a) pozostawać w stosunku pracy ze spółką ani świadczyć pracy lub usług na jej rzecz na podstawie innego tytułu prawnego,
- b) posiadać akcje lub udziały w podmiotach gospodarczych tworzonych przez spółkę, z wyjątkiem akcji dopuszczonych do publicznego obrotu na podstawie odrębnych przepisów,
- c) pozostawać w podmiotach gospodarczych, o których mowa wyżej, w stosunku pracy ani świadczyć pracy lub usług na ich rzecz na podstawie innego tytułu prawnego (nie dotyczy członkostwa w radach nadzorczych, z wyjątkiem rad nadzorczych konkurencyjnych podmiotów gospodarczych),
- d) wykonywać zajęć, które pozostawałyby w sprzeczności z ich obowiązkami albo mogłyby wywołać podejrzenie o stronniczość lub interesowność.

Po zbyciu przez SP ponad połowy akcji spółki postanowienia statutu dotyczące powoływania i odwoływania członków rady nadzorczej mogą być zmienione, z tym że pracownicy albo pracownicy i rolnicy lub rybacy zachowują prawo wyboru swoich przedstawicieli do rad nadzorczych (art. 14 ust. 1 ustawy o k. i p.p.p.).

Od dnia 1 września 1991 r. do dnia 31 grudnia 1995 r. obowiązywała ustawa z dnia 19 lipca 1991 r. o oprocentowaniu kapitału w jednoosobowych spółkach SP²³, zgodnie z którą jsSP powstała w wyniku przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego była obowiązana wpłacać SP odsetki z zysku po opodatkowaniu w wysokości 0,5% wartości kapitału akcyjnego/kapitału zakładowego w stosunku miesięcznym. Minister Finansów zarządzeniami z dnia 16 czerwca 1993 r.²⁴, 17 stycznia 1994 r.²⁵, 11 kwietnia 1994 r.²⁶, 8 lipca 1994 r.²⁷, 20 lutego 1995 r.²⁸, 16 maja 1995 r.²⁹ w sprawie zaniechania ustalania i poboru odsetek od kapitału w jednoosobowych spółkach SP zarządził zaniechanie ustalania i poboru odsetek od połowy kapitału akcyjnego/zakładowego za okres od 1 stycznia 1993 r do 31 grudnia 1995 r.

²² Dz. U. Nr 110, poz. 718.

²³ Dz. U. Nr 75, poz. 330 zm. z 1992 r. Nr 54, poz. 200

²⁴ Dz. Urz. MF Nr 10, poz. 42

²⁵ Dz. Urz. MF Nr 1, poz. 2

²⁶ Dz. Urz. MF Nr 10, poz. 27

²⁷ Dz. Urz. MF Nr 17, poz. 56

²⁸ Dz. Urz. MF Nr 2, poz. 9

²⁹ Dz. Urz. MF Nr 9, poz. 33

Zgodnie z obowiązującą od 1 stycznia 1996 r. ustawą z dnia 1 grudnia 1995 r. o wpłatach z zysku przez jednoosobowe spółki Skarbu Państwa³⁰, jsSP oraz spółki, w których wszystkie akcje/udziały są własnością SP, z wyjątkiem akcji/udziałów nieodpłatnie udostępnionych pracownikom, są obowiązane do dokonywania wpłat w wysokości 15% zysku po opodatkowaniu podatkiem dochodowym, zwanych dalej "wpłatami z zysku", na rzecz budżetu państwa. Wpłaty z zysku dokonywane są zaliczkowo w okresach miesięcznych lub kwartalnych. Ostateczne rozliczenie następuje po zatwierdzeniu sprawozdania finansowego. Wyboru okresu, za jaki będzie dokonywana zaliczka, dokonuje spółka. Podstawą ustalenia wysokości zaliczki jest zysk po opodatkowaniu podatkiem dochodowym osiągnięty w danym okresie, liczony w rachunku narastającym. Do wpłat z zysku stosuje się przepisy o zobowiązaniach podatkowych³¹. Minister Finansów, rozporządzeniem z dnia 21 lutego 1996 r. w sprawie określenia trybu i terminów dokonywania wpłat z zysku oraz składania deklaracji przez jednoosobowe spółki Skarbu Państwa, a także określenia wzorów tych deklaracji³², określił tryb postępowania przy dokonywaniu wpłat. W przypadku zbycia akcji (udziałów) na zasadach i w trybie przepisów o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych, obowiązek dokonywania wpłat z zysku ustaje z końcem miesiąca, w którym dokonano zbycia akcji (udziałów).

Spółki od dnia 1 stycznia 1995 r. prowadzą rachunkowość zgodnie z ustawą z dnia z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości³³. Z dniem 31 grudnia 1994 r. uchylone bowiem zostały na mocy art. 85 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy art 244 - 252 i art. 418 - 426 Kodeksu handlowego regulujące rachunkowość spółek.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 września 1997 w sprawie szkoleń i egzaminów dla kandydatów na członków rad nadzorczych spółek, w których Skarb Państwa jest jedynym akcjonariuszem, oraz wynagrodzeń członków rad nadzorczych³⁴ określiło w § 6 wynagrodzenie członków rad nadzorczych jsSP.

Stanowi on, że wynagrodzenie członków rad nadzorczych w spółkach, w których SP jest jedynym akcjonariuszem, ustala się jako mnożnik przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw za ostatni miesiąc poprzedniego kwartału, publikowanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.

Wysokość miesięcznego wynagrodzenia ustalono dla:

- 1) przewodniczącego rady nadzorczej - 1,4 - krotność,
 - 2) wiceprzewodniczącego i sekretarza rady nadzorczej - 1,2 - krotność,
 - 3) pozostałych członków rady nadzorczej - 1,1 - krotność
- przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, o którym mowa w ust. 1.

³⁰ Dz. U. Nr 154, poz.792

³¹ rozdział III ustawy z dnia 29.08.1997 r. Ordynacja podatkowa Dz.U. Nr 137, poz. 926 i Nr 160, poz. 1083 - ob. od 01.01.1998 r.

³² Dz. U. Nr 21, poz. 100; zm. Nr 44, poz. 193

³³ Dz. U. Nr 121, poz. 591 zm.: z 1997 r. Nr 32, poz. 183, Nr 43, poz. 272, Nr 141, poz. 945 (Nr 140, poz. 939, Nr 118, poz. 754, Nr 139, poz. 933 ob. od 1998 r.)

³⁴ Dz. U. Nr 110, poz. 718

2. Wykonywanie przez wojewodów praw z akcji/udziałów SP oraz przekazywanie ich Ministrowi SP

W nadzorze właścicielskim 14 urzędów wojewódzkich, tj. w Białymstoku, Gdańsku, Katowicach, Kielcach, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Płocku, Poznaniu, Rzeszowie, Toruniu, Wałbrzychu, Warszawie i Zielonej Górze, skontrolowanych przez NIK, wg stanu na dzień 1 października 1996 r., tj. na dzień utworzenia urzędu Ministra SP, znajdowało się 178 spółek z udziałem SP, w tym 7 jsSP.

Pelnienie nadzoru właścicielskiego. Krytyczne oceny działań związanych z pełnieniem nadzoru właścicielskiego (podejmowanych przed przekazaniem akcji i udziałów spółek oraz ich dokumentacji Ministrowi SP), nad spółkami z udziałem SP, dotyczą wojewodów: Katowickiego, Krakowskiego, Lubelskiego, Łódzkiego, Warszawskiego, Wałbrzyskiego i Zielonogórskiego.

- *Wojewoda Krakowski, sprawujący nadzór nad 12 spółkami, w regulaminie organizacyjnym Urzędu, przypisał obowiązek nadzoru właścicielskiego nad spółkami z udziałem SP Wydziałowi Nadzoru Właścicielskiego i Prywatyzacji tylko w odniesieniu do spółek powstałych w wyniku przekształceń własnościowych nadzorowanych przedsiębiorstw państwowych. Regulamin organizacyjny Urzędu Wojewódzkiego nie obejmował powierzenia czynności nadzoru właścicielskiego w stosunku do tzw. spółek regionalnych, do których Wojewoda Krakowski wniósł mienie SP.*
- *Wojewoda Łódzki reprezentował SP w 10 spółkach, w tym w 4, które powstały na podstawie ustawy o p.p.p. i w 6, w których akcje/udziały SP zostały opłacone ze środków budżetowych Wojewody oraz ze środków pieniężnych pozostałych po likwidacji przedsiębiorstw państwowych na podstawie ustawy o p.p. lub były pokryte aportem. Wykonywanie praw wynikających z posiadania akcji/udziałów SP wykonywał Oddział ds. Spółek z Udziałem SP. Oddział ten ww. zadania wykonywał wyłącznie w stosunku do 4 spółek powstałych z prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych. W stosunku do pozostałych 6 spółek funkcji nadzoru właścicielskiego nie powierzono żadnej z jednostek organizacyjnych Urzędu.*
- *Regulamin Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie nie zobowiązywał do prowadzenia ewidencji składników mienia SP, nie określał podziału odpowiedzialności poszczególnych komórek organizacyjnych za gospodarowanie mieniem SP oraz wymiany informacji między nimi. Pomimo ujęcia, w Regulaminie Urzędu, Oddziału d/s Mienia Skarbu Państwa w Wydziale Nadzoru Założycielskiego i Mienia Skarbu Państwa, oddział ten nie został zorganizowany i nie była prowadzona ewidencja mienia SP podległego Wojewodzie. Urząd nie prowadził ewidencji akcji i udziałów należących do SP. Nie koordynowano działań związanych z reprezentowaniem SP w spółkach. Konsekwencją tego były nierzetelnie sporządzane sprawozdania dla Ministra SP oraz niekompletne i nieterminowe przekazanie akcji/udziałów SP i*

dokumentacji spółek, co naruszało §6 i §7.1. rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 1996 r. w sprawie trybu i terminów przejęcia przez Ministra SP akcji i udziałów SP oraz zakresu informacji o niektórych z przejmowanych akcji i udziałów.

- *Wojewoda Wałbrzyski nadzór nad 6 spółkami z udziałem SP ograniczył do przyjmowania do wiadomości sprawozdań z działalności zarządów, skwitowanych przez rady nadzorcze i przedstawionych wspólnikom lub udziałowcom na rocznych zgromadzeniach wspólników bądź na walnych zgromadzeniach.*
- *Wojewodowie Zielonogórski (dysponujący akcjami i udziałami SP 24 spółek) i Katowicki (dysponujący akcjami i udziałami SP 31 spółek) nie monitorowali wyników ekonomicznych nadzorowanych spółek.*
- *Wojewoda Lubelski, z naruszeniem prawa, w latach 1995-1996 desygnował Dyrektora Wydziału Rozwoju Gospodarczego i Przekształceń Własnościowych UW w Lublinie, do rad nadzorczych 2 spółek korzystających odpłatnie z mienia Skarbu Państwa (Przedsiębiorstwa Handlowego „Chemia” S.A. i Przedsiębiorstwa „Otex” S.A.), w których SP nie posiadał akcji. Udział ww Dyrektora Wydziału UW Lublinie w radach nadzorczych spółek, w których SP nie posiadał akcji lub udziałów stanowił naruszenie postanowień art. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1992 roku o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne³⁵ (obowiązującej do 31 grudnia 1997 r.), zakazującego m.in. dyrektorowi wydziału w urzędzie wojewódzkim, w okresie zajmowania stanowisk, pełnienia funkcji: członka zarządu, rad nadzorczych lub komisji rewizyjnej w spółce prawa handlowego, w której SP nie posiada akcji lub udziałów. Analogiczne regulacje w tym zakresie zawiera ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne³⁶, która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1998 r.*

Zaniedbania powyższe tłumaczone były przez pracowników urzędów wojewódzkich m.in. brakiem instrukcji i wytycznych MSP.

Pozytywna ocena w zakresie pełnienia funkcji właścicielskich dotyczy Wojewody Białostockiego.

- *Do rad nadzorczych spółek, w których Wojewoda Białostocki wykonywał prawa z akcji i udziałów Skarbu Państwa, tj. Komunalnego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego Spółka z o.o. w Białymstoku (KPK) i „Gieldy Rolno-Towarowej” S.A. w Białymstoku desygnowano osoby posiadające wymagane przeszkolenie. Pracownicy Urzędu Wojewódzkiego wywiązywali się należycie z nałożonych obowiązków, dbając o interes SP. Świadczą o tym m.in. negocjacje ze wspólnikiem KPK, tj. Gminą Białystok w sprawie zmiany umowy spółki, w trakcie których przedstawiciele Wojewody przeciwstawiali się ograniczaniu interesów Skarbu Państwa i uprawnień pracowników Spółki. Zgłaszali dwukrotnie sprzeciw do uchwał Przedstawiciele Zgromadzenia Wspólników, które naruszały interes SP lub*

³⁵ Dz. U. Nr 56, poz. 274 ze zm.

³⁶ Dz. U. Nr 106, poz. 679

Spółki. Urząd posiadał niezbędne dokumenty pozwalające na ocenę bieżącej sytuacji finansowej KPK i „Giełdy Rolno-Towarowej” S.A. oraz działalności organów tych spółek.

Przekazywanie akcji i udziałów Ministrowi SP

Wojewodowie Białostocki, Katowicki, Kielecki, Krakowski, Łódzki i Zielonogórski przekazali Ministrowi SP akcje i udziały SP w spółkach, w których wykonywali uprawnienia wynikające z praw majątkowych, w terminach określonych w rozporządzeniu RM z dnia 23 grudnia 1996 r. w sprawie trybu i terminów przejęcia przez Ministra SP akcji i udziałów SP oraz zakresu informacji o niektórych z przejmowanych akcji i udziałów³⁷, a także zgodnie z wynikającymi z tego rozporządzenia wymaganiami.

Wojewodowie Gdański, Lubelski, Płocki, Rzeszowski, Toruński, Wałbrzyski i Warszawski nie wywiązali się z obowiązku przekazania akcji i udziałów SP Ministrowi SP rzetelnie i w terminach określonych w ww rozporządzeniu RM.

- *Wojewoda Gdański dysponował zaledwie 6 protokołami przekazania Ministrowi udziałów SP w spółkach z o.o. Z uwagi na zmiany kadrowe, pracownicy Urzędu nie potrafili określić czy przekazano udziały SP we wszystkich spółkach. Z opóźnieniem zostały przekazane udziały w 4 spółkach, tj. po dniu 30.06.1997 r., określonym w załączniku nr 2 do rozporządzenia RM z dnia 13 grudnia 1996 r. jako ostatecznym terminie przekazania akcji i udziałów oraz dokumentacji Ministrowi SP (nastąpiło to w dniach: 2.07.1997 r. oraz 5.08.1997 r.). Na powstanie stwierdzonych uchybień wpłynął fakt odstąpienia od protokolarnego przekazania obowiązków oraz dokumentacji pomiędzy Wydziałem do Spraw Prywatyzacji a Gabinetem Wojewody.*
- *Wojewoda Lubelski nie dotrzymał terminu (określonego na 30 czerwca 1997 r.) przekazania akcji i udziałów 7 spółek (spośród 14), bowiem uczynił to 16 lipca i 12 września 1997 r. Nadto przekazanie przez tego Wojewodę niektórych akcji i udziałów Ministrowi SP uszczupliło majątek finansowy należny Funduszowi Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie o kwotę 2.040.463,05 zł. Wojewoda zgodnie z zaleceniem MSP przekazał Ministrowi SP akcje i udziały 7 spółek, objęte na podstawie ugód bankowych w wyniku konwersji na akcje i udziały spółek wierzytelności z tytułu nie uiszczonych opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska - stanowiących dochody funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Nie zostały one przekazane przez Urząd Wojewódzki w Lublinie tym funduszom, lecz pozostawały w dyspozycji Wojewody (niektóre przez okres 2 lat), a w lipcu i we wrześniu 1997 r. były protokolarnie przekazane Ministrowi Skarbu Państwa. Straty finansowe funduszu z tego tytułu Izba oceniła na ok. 120.000 zł.*

³⁷ vide przyp. 13.

- *Wojewoda Płocki, przekazując akcje i udziały SP w 10 spółkach, w przypadku 7 spółek naruszył § 2 ust. 2 rozporządzenia RM z dnia 23 grudnia 1996 r., gdyż w przekazanej dokumentacji brak było protokołów, odpisów uchwał WZA/ZW, sprawozdań finansowych, a także protokołów z posiedzeń rad nadzorczych lub komisji rewizyjnych.*
 - *Wojewoda Rzeszowski z opóźnieniem 1 miesiąca przekazał akcje 4 spółek, a ich dokumentacja była niekompletna, nie zawierała pełnego zestawu wymaganych dokumentów.*
 - *Wojewoda Toruński przekazał akcje SP w spółce Telkom Netia 21 kwietnia 1998 r., tj. ponad 6 miesięcy po terminie określonym w rozporządzeniu RM. Protokół przekazania ww. akcji Ministrowi SP nosił datę 18 grudnia 1997 r., natomiast faktyczne przekazanie akcji nastąpiło 4 miesiące później. Nie zostały także przekazane udziały SP spółce z o.o. „Zeus”, ze względu na fakt, że 30 czerwca 1997 r. zostało zakończone jej postępowanie upadłościowe.*
 - *Wojewoda Warszawski posiadał w 1997 r. akcje i udziały w 7 spółkach. Udziały w 2 spółkach, powstałych w wyniku prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (w trybie art. 37 pkt 2 ustawy o p.p.p.), zostały przekazane Ministrowi SP w terminie. Do zakończenia kontroli Urzędu nie przekazano natomiast dokumentacji oraz nie sporządzono protokołu przekazania akcji Spółki Warszawskie Przedsiębiorstwo Budowlane Sp. z o.o.*
- Spośród 5 protokołów przejęcia akcji i udziałów SP oraz dokumentacji spółek, 2 protokoły przejęcia akcji i dokumentacji spółek były niekompletne i sporządzone po upływie 4 miesięcy po terminie określonym na 30 czerwca 1997 r. (Mazowieckiego Konsorcjum Autostradowego S.A. i Warszawskiego Rolno-Spożywczego Rynku Hurtowego S.A.).*
- *Akcje i udziały SP nie były przekazane jednorazowo, przez Wojewodę Wałbrzyskiego Ministrowi SP, tj. wbrew § 3 ust. 1 w związku z § 7 ust. 3 ww. rozporządzenia. Akcje 2 spółek, tj. Zakładu Wydobywczo-Przeróbczego Antracytu S.A. w Wałbrzychu oraz Wałbrzyskiej Giełdy Rolno-Spożywczej S.A. w Wałbrzychu przekazano z 3-miesięcznym opóźnieniem 15 i 19 grudnia 1997 r.*

Przyczynami niedotrzymania terminów przekazania akcji/udziałów SP Ministrowi SP były m.in. braki kompletów dokumentów w UW (np. brak świadectw depozytowych).

Pełnomocnictwa udzielane przez wojewodów.

Według § 7 ust. 4 rozporządzenia RM z dnia 23 grudnia 1996 r., w sprawie trybu i terminów przejęcia przez Ministra SP akcji i udziałów SP oraz zakresu informacji o niektórych z przejmowanych akcji i udziałów³⁸, organy administracji państwowej były zobowiązane do cofnięcia, na dzień przekazania, udzielonych pełnomocnictw do wykonywania praw z akcji i udziałów. Wojewoda Kielecki nie wywiązał się z tego obowiązku, nie wycofał bowiem stałych pełnomocnictw dla byłego dyrektora Wydziału Rozwoju Gospodarczego i Przekształceń Własnościowych oraz b.

³⁸ vide przyp. 13

zastępcy dyrektora Wydziału RGIPW, do uczestniczenia i składania w imieniu Wojewody Kieleckiego wszelkich oświadczeń woli na zwyczajnych i nadzwyczajnych zgromadzeniach wspólników 15 spółek z udziałem SP, w których Wojewoda pełnił obowiązki reprezentanta SP.

Ewidencja księgowa akcji i udziałów SP. Ewidencja księgowa wartości praw z własności akcji i udziałów SP w urzędach wojewódzkich w Gdańsku, Krakowie, Łodzi i Toruniu była prowadzona nieprawidłowo i nie odzwierciedlała stanu faktycznego.

- *Do dnia zakończenia kontroli w ewidencji księgowej Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku nie uwzględniono zmian spowodowanych przekazaniem akcji i udziałów Ministrowi SP, w związku z czym ewidencja ta nie odzwierciedla rzeczywistego stanu majątkowego. Ponadto, w sprawozdaniach (za lata 1996 i 1997) nie została wykazana wartość udziałów SP na ogólną kwotę 13.144 tys. zł. Wg wyjaśnień Gł. Księgowej Urzędu ostatnie informacje w tym zakresie dotarły do Wydziału Księgowości 5 lutego 1997 r. i dotyczyły stanu na dzień 31 grudnia 1996 r.*
- *Pomimo przekazania MSP udziałów SP, w ewidencji Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie nadal wykazywano majątkowe zaangażowanie SP w Centrum Zaawansowanych Technologii - KRAKÓW spółka z o.o. udziałami o wartości nominalnej 15 tys. zł, Krakowskim Centrum Komunikacyjnym spółka z o.o. z dopłatą do kapitału o wartości 50 tys. zł, co naruszało w art. 24 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości³⁹. Główna księgowa budżetu Wojewody wyjaśniała ww sytuację m.in. faktem, że środki te zostały wniesione przez Wojewodę po 30.09.1996 r. i w chwili przekazywania akcji udziałów SP Ministrowi SP, nie posiadała informacji na ten temat.*
- *W Urzędzie Wojewódzkim w Łodzi wystąpiła niezgodność pomiędzy zapisami księgowymi, a danymi zawartymi w rejestrze handlowym spółki „Międzynarodowe Targi Łódzkie” Sp. z o.o. w Łodzi. Z ewidencji księgowej w Urzędzie wynikało, że SP posiadał w spółce udziały o wartości 4.300 zł, a w rejestrze handlowym, prowadzonym przez Sąd Rejonowy w Łodzi nie było zapisu o udziałach SP. Dyrektor Generalny UW wyjaśnił, że udziały w ww Spółce były opłacone przez Urząd Miasta Łodzi i zaksięgowano je omyłkowo.*
- *Z bilansów Urzędu Wojewódzkiego w Toruniu za lata 1995 - 1997 wynikało, że Wojewoda posiadał akcje w Netia Telekom Toruń SA w wysokości 18.100 zł, podczas gdy faktycznie od 1993 r. do chwili przekazania akcji Ministrowi SP, posiadał 12 akcji o wartości 600 zł. Zastępca Głównego Księgowego Urzędu nie umiała wyjaśnić zaistniałej sytuacji będącej ewidentną pomyłką.*

3. Przejmowanie przez Ministra SP akcji/udziałów SP

³⁹ Dz. U. z 1994 r. Nr 121, poz. 591 ze zm.

***Reprezentacja SP
w spółkach prawa
handlowego***

Minister PW wg stanu na dzień 31 grudnia 1995 r. reprezentował SP w 265 jsSP oraz 229 spółkach z udziałem SP. Wg stanu na 30 września 1996 r. Minister ten reprezentował SP w 233 jsSP oraz 314 spółkach z udziałem SP. Do 30 września 1996 r. poza Ministrem PW obowiązki przedstawicieli SP w spółkach prawa handlowego wykonywali także: Minister Przemysłu i Handlu w stosunku do 118 jsSP i 53 spółek z udziałem SP, Minister Współpracy Gospodarczej z Zagranicą w stosunku do 35 spółek z udziałem SP, Minister Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa w stosunku do 6 spółek z udziałem SP, Minister - Szef URM w stosunku do 2 jsSP i 2 spółek z udziałem SP.

***Przejmowanie akcji
i udziałów SP***

Minister SP wg. stanu na 31 grudnia 1996 r. reprezentował SP w 221 jsSP i 341 spółkach z udziałem SP, natomiast na 31 grudnia 1997 r. w 374 jsSP i 818 spółkach z udziałem SP. Ze spółek tych, poza spółkami przejętymi od likwidatora b. MPW, 119 jsSP i 86 spółek z udziałem SP przejęto od likwidatorów urzędów likwidowanych w ramach reformy funkcjonowania gospodarki i administracji publicznej, 23 jsSP i 41 spółek z udziałem SP od innych ministrów, 16 jsSP i 277 spółek z udziałem SP od wojewodów, 6 spółek z udziałem SP od innych podmiotów. Do dnia 30 czerwca 1998 r. Minister SP przejął akcje i udziały SP w 578 spółkach (w tym 158 jsSP).

Proces przejmowania akcji i udziałów SP oraz dokumentacji spółek nie był należycie przygotowany i przeprowadzony. Nie uczestniczyły w nim delegatury MSP, a w ocenie NIK, szereg działań MSP związanych z przejmowaniem akcji i udziałów SP, było niewłaściwe.

- *Przejmowania akcji i udziałów SP nie wpisano na stałe do zakresu działania żadnego z departamentów MSP, mimo że proces ten miał i ma charakter ciągły. W praktyce przejmowaniem akcji i udziałów SP zajmował się Wydział Koordynacji Departamentu Spółek Kapitałowych MSP (DSK), w którego zadaniach regulaminowych takiego zadania nie określono.*
- *Z dniem likwidacji DSK, tj. 27 lutego 1998 r. akcje SP nie zostały przejęte protokolarnie przez nowoutworzony Departament Ewidencji i Gospodarki Mieniem Skarbu Państwa (DEiG), w którego kompetencjach było prowadzenie ewidencji akcji i udziałów SP. Dopiero 15 maja 1998 r. Minister SP decyzją Nr 20/98 wprowadził „Regulamin przechowywania akcji będących w posiadaniu SP, prowadzenia ich rejestru oraz wydawania i przyjmowania akcji w depozyt przez DEiG”, w wyniku czego DEiG przejął od DNiP I akcje SP.*

Do czasu zakończenia kontroli brak było pełnych danych o akcjach i udziałach SP, mimo upływu niemal roku od ostatecznego terminu przejęcia akcji i udziałów przez Ministra SP, wyznaczonego rozporządzeniem RM z dnia 23 grudnia 1996 r. w sprawie trybu i terminów przejęcia przez Ministra SP akcji i udziałów SP. DEiG nie otrzymywał na bieżąco od innych departamentów MSP informacji,

pozwalających na prowadzenie rzetelnej i zgodnej ze stanem faktycznym ewidencji ilości i wartości akcji/udziałów SP w spółkach kapitałowych. Sporządzony 20 maja 1998 r. protokół zdawczo-odbiorczy przejęcia akcji SP do depozytu papierów wartościowych spółek niepublicznych prowadzony przez DEiG zawierał informacje o braku nazw spółki, braku odcinków zbiorowych akcji, braku numerów serii i numerów akcji, braku oryginałów świadectw depozytowych, błędach numeracji akcji, a także o braku pieczęci spółki. DEiG do czasu zakończenia kontroli nie posiadał pełnej informacji o przejętych akcjach i udziałach SP. Sporządzony przez DEiG 23 czerwca 1998 r. wykaz „Spółki przejęte od innych jednostek organizacyjnych” obejmował 633 pozycje, na które składały się akcje i udziały w 586 spółkach. W wykazie nie zostały określone: ilość akcji/udziałów (w przypadku 9 spółek), wartości nominalne akcji/udziałów (w przypadku 19 spółek), a także wartość akcji/udziałów (w przypadku 3 spółek). Brak pełnych danych o akcjach i udziałach SP wynikał zarówno z przyczyn leżących po stronie MSP jak i wojewodów, którzy opóźniali przekazywanie akcji i udziałów SP. Błędem organizacyjnym MSP było powierzenie przejmowania akcji i udziałów zespołowi międzydepartamentalnemu, powołanemu przez Ministra SP, bez wpisania tych zadań do zakresu działań któregoś z departamentów MSP i wprowadzenie Regulaminu przekazywania akcji udziałów SP dopiero w trakcie trwania kontroli NIK, tj. 15 maja 1998 r.

- *Proces przejmowania akcji i udziałów SP kontynuowany był w 1998 r. Do dnia 30 czerwca Minister przejął akcje i udziały SP w 10 spółkach z częściowym udziałem SP. Akcje i udziały spółek: „Brzeźbud” Sp. z o.o. w Brzegu, Dom Polski S.A. w Ostrawie, Opolska Giełda Rolno Towarowa S.A. w Opolu, Opolskie Konsorcjum Budowy Autostrad S.A. w Opolu i „Novomex” Sp. z o.o. w Opolu, zostały przekazane Ministrowi SP przez Wojewodę Opolskiego po terminie określonym w rozporządzeniu RM z dnia 23 grudnia 1996 r. w sprawie trybu i terminów przejęcia przez Ministra SP akcji i udziałów SP oraz zakresu informacji o niektórych z przejmowanych akcji i udziałów. Wojewoda Opolski wyjaśnił, że powodem opóźnienia w przekazaniu Ministrowi SP dokumentacji niektórych spółek z częściowym udziałem SP były działania Konwentu Wojewodów, zmierzające do spowodowania zmian legislacyjnych, umożliwiających wojewodom wykonywanie praw właścicielskich wynikających z akcji bądź udziałów w niektórych spółkach utworzonych z inicjatywy wojewodów w celu rozwiązywania problemów regionalnych.*
- *Brak aktualnej informacji o posiadanych akcjach/udziałach SP w spółkach był powodem udzielenia przez Ministra SP dyrektorowi Delegatury MSP w Poznaniu pełnomocnictwa do występowania w imieniu SP na ZW/WZA spółek „Międzynarodowe Targi Poznańskie” Sp. z o.o. w dniu 4 kwietnia 1997 r. i „Philips Lighting Poland” S.A. w Pile w dniu 24 kwietnia 1997 r., w których SP nie posiadał już udziałów/akcji.*

Opóźnienia w działalności legislacyjnej Ministra SP

Minister SP nie przedstawił Radzie Ministrów wniosku o wydanie rozporządzenia w sprawie określenia szczegółowych zasad ewidencjonowania majątku SP, w tym zbiorczej ewidencji majątku SP oraz związanych z tym obowiązków państwowych jednostek organizacyjnych, którym powierzono to mienie, a także projektu tego rozporządzenia, w wyniku czego nie została wykonana dyspozycja art. 20, pkt. 4 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o urzędzie Ministra SP⁴⁰. Tego dwuletniego opóźnienia nie może usprawiedliwić - zdaniem Izby - fakt, że złożoność problematyki regulowanej rozporządzeniem powodowała trudności w uzgodnieniach międzyresortowych.

4. Pełnienie przez Ministra Przekształceń Własnościowych i Ministra SP funkcji właścicielskich na WZA/ZW spółek z udziałem SP

Istniejący stan prawny nie przewidywał i nie przewiduje prowadzenia w spółkach przez MSP bieżących działań interwencyjnych, głównie ze względu na brak możliwości wpływania na decyzje rad nadzorczych, które zgodnie z art. 382 K.h. mają obowiązek nadzorowania całokształtu działalności spółek. W efekcie całość nadzoru nad spółkami, w tym również nad funkcjami kierującymi ich rozwój spoczywają na radach nadzorczych, do których wprowadzanie są powoływani przedstawiciele SP, ale ich działalność między posiedzeniami WZA/ZW nie podlega merytorycznej ocenie MSP⁴¹. Jedyną wykorzystywaną możliwością oddziaływania Ministerstwa na członków rad będących reprezentantami SP jest ich odwołanie z pełnienia funkcji w radach lub niepowołanie na następną kadencję. MSP nie posiada pełnej informacji o działalności rad i ich członków w powiązaniu z osiąganymi wynikami gospodarczymi spółek. Proces sprawowania nadzoru właścicielskiego, przez Ministra PW, a następnie Ministra SP, sprowadzał się przede wszystkim do przygotowywania projektów uchwał WZA/ZW dotyczących działalności spółek i ich organów i ich podejmowania.

Pomimo wyżej przedstawionych uwarunkowań prawnych, Minister PW, a następnie Minister SP poczynili znaczne postępy w przygotowaniu organizacyjnym i metodycznym MPW i MSP do pełnienia funkcji właścicielskich, szczególnie dotyczącym procedur kwitowania władz jsSP. Świadczą o tym następujące fakty:

- *W 1996 r., do dnia likwidacji MPW, Departament Nadzoru Właścicielskiego MPW przygotowywał, zgodnie z zakresem swoich kompetencji, określonych w regulaminie organizacyjnym MPW, opinie dotyczące całokształtu spraw wchodzących do porządku obrad WZA/ZW. W celu określenia zakresu*

⁴⁰ Dz. U. Nr 106, poz. 493

⁴¹ Problem ten był podnoszony przez Ośrodek Naukowo-Badawczy Partycypacyjnych Form Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego w opracowanym w grudniu 1996 r. na zlecenie MPW raporcie „Efektywność nadzoru właścicielskiego Skarbu Państwa w przedsiębiorstwach objętych przekształceniami własnościowymi”.

tematycznego tych opinii DNW opracował dokument „Procedura kwitowania władz spółek (jsSP), w których SP reprezentowany jest przez Ministra PW”.

- *Po utworzeniu MSP, Wydział Spółek z Wylącznym Udziałem Skarbu Państwa DSK opracował podobną instrukcję - „Procedura kwitowania władz spółek z wyłącznym udziałem SP”.*
- *Minister SP decyzjami: Nr 6 z dnia 27 lutego 1998 r. i Nr 13 z dnia 31 marca 1998 r., wprowadzającymi nowe regulaminy organizacyjne MSP, dokonał podziału p.p. i spółek z udziałem SP na spójne branżowo grupy i wykonywanie praw własności w tych podmiotach powierzył 5 departamentom (Departamentowi Nadzoru i Prywatyzacji I, Departamentowi Nadzoru i Prywatyzacji II, Departamentowi Spółek Strategicznych i Instytucji Finansowych, Departamentowi Spraw Obronnych i Departamentowi Agencji i Fundacji). Do kompetencji każdego z tych departamentów należy nadzór założycielski p.p., przygotowanie komercjalizacji, nadzór właścicielski spółek SP oraz przygotowanie procesów prywatyzacji. W poprzedniej strukturze organizacyjnej funkcje te w stosunku do każdego p.p. i spółki wykonywały różne departamenty.*
- *Po zmianie struktury organizacyjnej MSP, wynikającej z nowego regulaminu organizacyjnego MSP, wprowadzonego decyzją Nr 13 Ministra SP z dnia 31 marca 1998 r., jedynie Departament Nadzoru i Prywatyzacji I opracował „Procedurę kwitowania władz spółek z wyłącznym udziałem SP”. Zdaniem Izby, procedura ta winna być stosowana także przez inne departamenty MSP.*

MSP nie opracowało założeń polityki właścicielskiej Ministerstwa w stosunku do jsSP i spółek z częściowym udziałem SP, które pozwalałyby na opracowywanie i prowadzenie strategii właścicielskiej zarówno w stosunku do poszczególnych spółek jak i całych branż, do których te spółki należą. Rolę tę wg. oceny MSP pełniły prowadzone od 1995 r. przez Departament Nadzoru Właścicielskiego MPW, a następnie przez DSK MSP, coroczne szkolenia dla zarządów i rad nadzorczych jsSP, odbywające się w terminach poprzedzających sporządzanie rocznych sprawozdań finansowych i dotyczące zarówno zasad ich sporządzania, jak i wytycznych w zakresie podziału zysku za rok obrotowy. Przedmiotem szkoleń były także zasady pokrywania strat, zbywania nieruchomości fabrycznych i niefabrycznych, tworzenia funduszy celowych oraz wyjaśnianie poruszonych przez uczestników kwestii prawnych, ekonomicznych oraz proceduralnych. W ocenie NIK, tego rodzaju działania miały charakter instruktażowy i nie mogły zastąpić programu realizacji zadań polityki właścicielskiej wynikającego m. in. z „Kierunków prywatyzacji w 1998 r.”, które wymagają, aby przystąpienie do prywatyzacji spółki, przewidujące sprzedaż akcji inwestorowi strategicznemu, było poprzedzone opracowaniem koncepcji prywatyzacji całej branży.

Ministerstwo nie posiadało zagregowanych zestawień wyników ekonomicznych jsSP, w których Minister SP wykonywał prawa z akcji/udziałów. W okresie od 1 października 1996 r. do dnia 27 marca 1998 r. takie zestawienia nie były sporządzane, chociaż wykonywano je w latach poprzednich. Zbiorcze zestawienia

dotyczące wyników ekonomicznych spółek nie były także wykonywane po zmianie struktury organizacyjnej Ministerstwa SP, wprowadzonej decyzjami Ministra SP Nr 6 i 13 z 1998 r. Nie była również prowadzona w MSP komputerowa baza zawierająca jednostkowe informacje ekonomiczne o nadzorowanych spółkach. Zdaniem Izby, posiadanie takich zestawień mogłoby ułatwiać pełnienie nadzoru właścicielskiego. Informacje o sytuacji ekonomicznej poszczególnych spółek znajdowały się natomiast w indywidualnych teczkach spółek, które były przechowywane w archiwach MSP. Były to jednak dane niezagregowane, utrudniające ich użycie dla badań porównawczych poszczególnych grup spółek. Co prawda w Biurze Informatyki MSP opracowywany jest zintegrowany system informatyczny w skład którego wchodzić będzie baza danych zawierająca informacje zawarte w sprawozdaniach finansowych F-01 nadzorowanych przez MSP spółek, a także umożliwiające ich dowolną agregację, jednak jego wdrożenie nastąpi w latach przyszłych. Nadto rzetelność posiadanej przez MSP dokumentacji poszczególnych spółek podważał brak rejestrów tej dokumentacji, w tym rejestrów aktów notarialnych WZA i protokółów ZW. Utrudniało to uzyskanie pełnej informacji o funkcjonowaniu organów spółek.

Ustalenia kontroli w 11 objętych badaniami NIK delegaturach MSP wskazują, że w przypadku 5 delegatur (w Białymstoku, Gdańsku, Krakowie, Lublinie i Poznaniu, tj. 45% delegatur objętych kontrolą), prawidłowo wykonywane były obowiązki, wynikające z otrzymanych od Ministra SP pełnomocnictw i instrukcji, związanych z nadzorem właścicielskim dotyczącym praw z akcji/udziałów SP w spółkach prawa handlowego.

W grudniu 1997 r., stałe pełnomocnictwa do reprezentowania SP, Minister SP przekazał dyrektorom 3 spośród 14 delegatur MSP (w Białymstoku, Łodzi i Wrocławiu). Dalsze przekazywanie pełnomocnictw zostało zawieszona w związku ze zmianami struktury organizacyjnej Ministerstwa.

- a) Dyrektor Delegatury MSP w Białymstoku 23 grudnia 1997 r. przejął od Ministra SP akcje/udziały oraz dokumentację 10 spółek z udziałem SP. Wywiązywanie się z obowiązków związanych z wykonywaniem praw z ww. akcji/udziałów przez ww. dyrektora nie budziło zastrzeżeń kontroli. Interes SP był reprezentowany przez członków rad nadzorczych - przedstawicieli SP w 9 spośród 10 ww. spółek, którzy właściwie wykonywali swoje obowiązki.
- b) Dyrektor Delegatury MSP w Łodzi otrzymał pełnomocnictwo do pełnienia nadzoru właścicielskiego wobec 19 spółek z udziałem SP na podstawie upoważnienia Ministra SP z 9 grudnia 1997 r. (SP reprezentowany był w radach nadzorczych 7 z tych spółek). Przekazana dokumentacja ww. spółek nie zawierała wykazu reprezentantów SP w ich radach nadzorczych.
- c) W związku z udzieleniem Dyrektorowi Delegatury MSP we Wrocławiu upoważnienia, MSP przekazało 13 grudnia 1997 r. akcje/udziały 35 spółek z częściowym udziałem SP, a także dokumentację tych spółek. Spośród ww. spółek 14 nadzorowało uprzednio MSP, a 21 wojewodowie. Przekazana dokumentacja była niekompletna i nie wyodrębniona wg działów tematycznych.

- *W dokumentacji 6 spółek (28,6 % spółek objętych badaniami kontrolnymi) brak było kompletu uchwał WZA/ZW za lata 1996 i 1997. W przypadku 19 spółek (90,5 %) nie udokumentowano działalności rad nadzorczych, w dokumentacji 6 spółek brak było sprawozdań finansowych za 1996 r., zaś w 9 spółkach (42,9 %) dokumentacja nie była wyodrębniona wg. zaleconych rozporządzeniem RM z dnia 23 grudnia 1996 r. grup tematycznych. Brak kompletnej dokumentacji ograniczał możliwości Delegatury w podejmowaniu bieżących decyzji odnośnie strategii rozwojowej nadzorowanych spółek.*
- *Dyrektor Delegatury we Wrocławiu przejmując pełnomocnictwo nie otrzymał od Ministra SP akcji 4 spółek objętych nadzorem właścicielskim. Dotyczyło to akcji „Len” SA w Kamiennej Górze (o wartości 6.120 zł), „Krzywa” S.A. w Legnicy (150.000 zł), Zakładu Wydobywczego-Przerobczego Antracytu S.A. w Wałbrzychu (5.736.000 zł), a także akcji spółki „Giełda Hurtowa” S.A. w Legnicy o wartości 104.000 zł, opłaconych w sierpniu 1996 r. w imieniu SP przez Wojewodę Legnickiego. Akcje tych spółek w części lub w całości nie zostały przekazane MSP przez wojewodów.*

Dyrektorowi Delegatury MSP w Kielcach nie przekazano dokumentacji 15 nadzorowanych przez Delegaturę spółek, co utrudniało pracownikom Delegatury pełnienie nadzoru zgodnie z udzielonymi pełnomocnictwami. Pomimo, że 2 kwietnia 1998 r. DNIP I MSP zwrócił się do Dyrektora Delegatury o przyjęcie ww dokumentacji, nie została ona przygotowana do przekazania.

Zbyt późno MSP przekazywało delegaturom MSP pełnomocnictwa do udziału na WZA/ZW spółek oraz instrukcje dotyczące sposobu głosowania, które budziły niekiedy wątpliwości reprezentantów SP. Wystąpiło to m. in. w przypadku delegatur MSP w Toruniu, Gdańsku, Kielcach, Łodzi i Poznaniu.

- *W Delegaturze MSP w Toruniu na 20 zbadanych dokumentacji, w 6 przypadkach instrukcje przekazano w dniu zgromadzenia, a w 11 przypadkach na jeden dzień przed zgromadzeniem. W 3 przypadkach na 20 zbadanych, wątpliwości reprezentantów SP budziła treść instrukcji MSP na WZA/ZW w zakresie prawidłowości zabezpieczenia interesu Skarbu Państwa. Dotyczyło to m. in.*
 - *krytycznej oceny Zarządu Bydgoskich Fabryki Mebli S.A., (spółki z 22,95 % udziałem SP), z czym nie zgodził się reprezentant SP;*
 - *zgody MSP na dzierżawę przedsiębiorstwa spółki El-Plast Sp. z o.o. w Bydgoszczy (z 20% udziałem SP), gdzie na wniosek reprezentanta SP nie podjęto takiej decyzji ze względu na brak informacji o jej skutkach ekonomicznych;*
 - *wyrażenia zgody na sprzedaż nieruchomości spółki „Foton” S.A., (z 25% udziałem SP), do której reprezentant SP się nie dostosował uznając, że zbycie nieruchomości nie leżało w interesie SP.*
- *W Delegaturze MSP w Gdańsku wystąpił przypadek nienadestania instrukcji dotyczącej głosowania na ZW Holendersko - Polskiego Zrzeszenia Plantatorów Owoców i Warzyw Sp. z o.o. w Kwidzynie, przeprowadzonym w styczniu 1998 r.*

- *W Delegaturze MSP w Kielcach instrukcje do głosowania MSP dostarczyło w dniach odbycia zgromadzeń (w Sefako S.A. w Sędziszowie WZA w dniu 20 kwietnia 1998 r. oraz w ZPSCh.iM „Piotrowice” Sp. z o.o. w Piotrowicach ZW w dniu 8 marca 1997 r.)*
- *Delegatura MSP w Łodzi materiały dotyczące WZA „Budimost” S.A. w Łasku, (26 maja 1997 r.), otrzymała na godzinę przed rozpoczęciem obrad. Materiały dotyczące WZA: „Konstilany” S.A. w Konstantynowie Łódzkim (30.05.1996 r.), FUM „Ponar-Pabianice” S.A. w Pabianicach (5.08.1996 r.), ZWCh. „Wistom” S.A. w Tomaszowie Maz. (26.06.1996 r.) i ZPB „Morfeo” S.A. w Ozorkowie (18.06.1996 r.) przekazano Delegaturze faksem w dniach zebrań.*
- *Podobnie, z reguły w przeddzień, bądź tego samego dnia, w którym odbywały się zgromadzenia, następowało przekazywanie właściwych dokumentów Delegaturze MSP w Poznaniu. Z 75 notatek sporządzonych w okresie od listopada 1996 r. do końca czerwca 1998 r. dotyczących tych zgromadzeń, stwierdzono, iż w 40 przypadkach dokumenty te zostały przekazane w przeddzień, a w 17 w dniu odbycia zgromadzeń. Pracownicy MSP tłumaczyli te fakty niedostarczeniem przez Spółki dokumentacji niezbędnej do opracowania instrukcji oraz spiętrzeniem prac w MSP.*

Delegatury MSP w Bydgoszczy, Łodzi i Wrocławiu, do czasu zakończenia kontroli, nie prowadziły monitoringu sytuacji ekonomiczno - finansowej nadzorowanych spółek, mimo że niektóre z nich ponosiły straty. Tłumaczono to m.in. brakiem podstaw prawnych do żądania od spółek sprawozdawczości ekonomiczno-finansowej.

W 2 przypadkach nieprawidłowo przekazywano pełnomocnictwa dla przedstawicieli Skarbu Państwa do reprezentowania SP na WZA/ZW spółek.

- *Udzielenie telefaxem pełnomocnictwa (bez daty udzielenia i numeru) pracownikom Delegatury MSP w Katowicach do wykonywania prawa głosu na WZA „APC-Metalchem” S.A. w Opolu 21 maja 1997 r, było powodem zakwestionowania przez akcjonariuszy prawidłowości umocowania pełnomocnika Ministra. Sprzeciw został zgłoszony w trakcie głosowania, a nie przed rozpoczęciem obrad, dzięki czemu nie odebrano reprezentantowi SP możliwości uczestniczenia w WZA. Podobny przypadek reprezentowania SP na podstawie faksokopii upoważnienia dotyczył WZA Banku Śląskiego S.A. w Katowicach, które odbyło się 27 maja 1997 r. Nie pociągnęło to jednak za sobą kwestionowania umocowania pełnomocnika.*
- *Udzielenie przez dyrektora DNiP I pełnomocnictwa do występowania w imieniu SP na WZA spółek: „Cukrownia Środa” S.A. i „Goplana” S.A. dyrektorowi Delegatury MSP w Poznaniu, będącemu członkiem rad nadzorczych obu tych spółek, co spowodowało, że oceniał on działanie organu, w którym pełnił funkcję. Zdaniem dyrektora DNiP I, nie było przeciwwskazań do udzielenia pełnomocnictwa do wykonywania prawa głosu na zwyczajnych zgromadzeniach w spółkach osobie zasiadającej w radach nadzorczych tych spółek.*

Stwierdzono przypadek niepoinformowania Ministerstwa przez Delegaturę MSP w Lublinie o przebiegu ZW „Technogaz” Sp. z o.o. w Białej Podlaskiej w terminie umożliwiającym ewentualne zaskarżenie przez SP niekorzystnej dla interesu SP uchwały ZW.

Na Nadzwyczajnym ZW Przedsiębiorstwa Produkcji i Zbytu Gazów Technicznych „Technogaz” Sp. z o.o. w Białej Podlaskiej (2,36% udziałów SP) 23 kwietnia 1998 r. podjęto, przy sprzeciwie reprezentanta SP (z uwagi na brak środków budżetowych), uchwałę o wniesieniu na rzecz Spółki dopłat zwrotnych 15 zł do każdego udziału z obowiązkiem zapłaty odsetek w przypadku nie wpłacenia ww. opłat do 31 maja 1998 r. Kolejne ZW przedłużyło termin wniesienia opłat do 31 lipca 1998 r. Sprawozdanie z przebiegu ZW wraz z protokołem obrad Delegatura MSP w Lublinie przekazała do MSP 5 czerwca 1998 r., tj. po upływie terminu na ewentualne zaskarżenie uchwał w sprawie dopłat, który zgodnie z art. 241 K.h. minął 23 maja 1998 r. Opóźnienia w przekazaniu protokołu wynikało z faktu, że ostateczną jego wersję Zarząd Spółki przekazał Delegaturze MSP 4 czerwca 1998 r.

Stwierdzono brak jednolitej praktyki sporządzania przez reprezentantów SP na WZA/ZW spółek z udziałem SP sprawozdań z tych zgromadzeń i przekazywania ich do MSP (w delegaturach MSP w Katowicach, Kielcach, Łodzi i Poznaniu nie sporządzano dokumentacji z uczestnictwa reprezentantów SP w WZA/ZW, co utrudniało ocenę realizacji wytycznych MSP przez przedstawicieli SP). Zdaniem NIK, udzielanie pełnomocnictw winno być związane z określeniem formy złożenia sprawozdania i obowiązku przekazania go do odpowiedniego departamentu MSP. Ponadto w Delegaturze MSP w Katowicach na 72 zgromadzenia, które odbyły się w latach 1996 i 1997 brak było nawet odpisów 14 pełnomocnictw i 5 instrukcji głosowania.

Minister SP i jego pełnomocnicy w wielu przypadkach nie wywiązywali się z obowiązku odbycia Zwyczajnych WZA/ZW jsSP w okresie sześciu miesięcy po upływie roku obrotowego, wymaganego art. 223 §1 i art. 390 §1 Kh. Dotyczyło to zwłaszcza spółek znajdujących się w gestii Departamentu Nadzoru i Prywatyzacji I.

- *Do 30 czerwca 1998 r. 92 jsSP (50,83 %), w stosunku do których prawa z akcji/udziałów SP, z upoważnienia Ministra SP wykonywał Dyrektor DNiP I, złożyły sprawozdania finansowe niezbędne dla odbycia Zwyczajnych WZA/ZW. W przypadku 35 jsSP (tj. 19,34 %) ZWZA/ZW odbyły się do dnia 30 czerwca 1998 r.*
- *ZWZA/ZW odbyły się w ustawowym terminie w 66 jsSP, tj. w 72,5% wszystkich jsSP, w których prawa z akcji w imieniu Skarbu Państwa wykonywał (z upoważnienia Ministra SP) Dyrektor DNiP II, natomiast w 25 jsSP odbyły się one po tym terminie.*
- *ZWZA/ZW odbyły się w 7 z 8 jsSP, tj. w 87,5 % jsSP, w których prawa z akcji w imieniu Skarbu Państwa wykonywał (w imieniu Ministra SP) Dyrektor DSSiF.*

Głównym powodem powyższej sytuacji było niedostarczanie przez spółki na czas niezbędnych materiałów bądź ich niekompletność.

Niewprowadzenie zmian w statutach 6, tj. ok. 19% badanych jsSP, w terminie jednego roku od wejścia w życie ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o kipp, stanowiło naruszenie przepisów tej ustawy.

- *W Spółce "Port Gdynia Holding" S.A., nie dokonano zmian statutu wynikających z przepisów art. 60 ust. 2 ustawy o k. i p.p.p. W wyniku tego uprawnieni pracownicy Spółki nie otrzymali należnych im akcji. Do zakończenia kontroli Minister SP nie zajął jednoznacznego stanowiska w sprawie prawa pracowników tej Spółki do nieodpłatnego nabycia akcji. Świadczą o tym następujące fakty:*
 - *Minister zawarł ze Spółką umowę na wykonanie czynności technicznych związanych z nieodpłatnym udostępnieniem tych akcji,*
 - *przedstawiciele Ministerstwa informowali Spółkę, że Spółka ta, jako podmiot o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa, nie jest objęta przepisami art. 49 ustawy o k. i p.p.p.*
- *Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy Zakładów Tytoniowych S.A. w Lublinie w dniu 9 września 1997 r. podjęło uchwałę o zmianach postanowień Statutu określających skład Rady Nadzorczej, lecz nie były one zgodne z dyspozycjami art. 12 ust. 1 ustawy o k. i p.p.p., bowiem nie wprowadzono postanowień określających zasady udziału przedstawicieli rolników w Radzie Nadzorczej i trybu ich wyboru. Na Zgromadzeniu wygasły mandaty członków Rady Nadzorczej I kadencji i wybrano Radę II kadencji, do której nie powołano przedstawiciela rolników. Nadto do czasu zakończenia kontroli przez NIK, statut tej spółki regulował odmiennie niż stanowiły to przepisy ustawy o k. i p.p.p. zasady nabywania akcji na preferencyjnych warunkach przez osoby uprawnione (pracowników oraz producentów rolnych) za cenę obniżoną o połowę, podczas gdy ustawa o k. i p.p.p. umożliwiała nieodpłatne nabycie do 15% akcji Spółki.*
- *Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy Archimedes S.A. we Wrocławiu nie dokonało w ustawowym terminie dostosowania treści statutu Spółki do przepisów ustawy o k.i p.p.p. Pomimo dyspozycji art. 60 tej ustawy, statut Spółki w § 9 określał zasady nabywania akcji na preferencyjnych warunkach przez osoby uprawnione (pracowników) według postanowień art. 24 ustawy o p.p.p. za cenę obniżoną o połowę, podczas gdy art. 49 ustawy o k. i p.p.p., określił uprawnienia pracowników do nieodpłatnego nabywania do 15% akcji spółki należących do Skarbu Państwa.*
- *Statut Spółki Wiepofama S.A. w Poznaniu, do czasu zakończenia kontroli, nie został zmieniony i w § 17 określał, że 1/3 składu rady nadzorczej stanowią osoby wybrane przez pracowników, a 2/3 wybrane przez walne zgromadzenie, podczas gdy art. 12 ustawy o k. i p.p.p., mówi, że 2/5 składu Rady stanowią osoby wybrane przez pracowników a pozostałe 3/5 spośród osób wskazanych przez MSP.*

- *Uchwalony 8 października 1997 r. przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy Zakładu Energetycznego Łódź Teren S.A. Statut Spółki, nie spełniał wymogów art. 1a ust. 4 ww ustawy, (brak zapisu, że został uzgodniony z Ministrem Gospodarki). Pomimo poinformowania MSP przez Zarząd Spółki o tym fakcie, Ministerstwo nie wprowadziło zmian w Statucie.*
- *Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy ZA „Kędzierzyn” S.A. powołało Radę Nadzorczą dnia 9 stycznia 1998 r., tj. w 3 miesiące po terminie określonym w art. 69d ust. 2 ustawy o k. i p.p.p. i wygaśnięciu mandatów członków poprzedniej Rady Nadzorczej. Opóźnienie wynikało z faktu, że Minister Gospodarki, pomimo kilkakrotnych monitów MSP, nie podał swoich kandydatów do Rady.*

Nieprawidłowości w powoływaniu reprezentantów SP do rad nadzorczych, stwierdzono w przypadku 7 (21 %) jsSP z 35 badanych przez Izbę.

- *Na członka Rady Nadzorczej Uniontex S.A. powołano osobę, której nazwisko nie znajdowało się w bazie danych o kandydatach na członków rad nadzorczych spółek z udziałem SP, prowadzonej przez Biuro Ministra MSP, mimo, że przepis § 2 ust. 6 decyzji Nr 10 Ministra SP z dnia 18 marca 1998 r. w sprawie powoływania rad nadzorczych spółek z udziałem SP, zasad doboru rad nadzorczych oraz przeprowadzania egzaminów na kandydatów do rad nadzorczych stanowi, że „członków rad nadzorczych jsSP powołuje się wyłącznie spośród osób umieszczonych w Bazie”. (Podobny przypadek stwierdzono również w EC Będzin S.A.). Nadto do Rady Nadzorczej tej Spółki powołano, jako przedstawiciela SP, osobę będącą współwłaścicielem i wiceprezesem spółki prowadzącej działalność konkurencyjną wobec ww Spółki.*
- *Do Rady Nadzorczej Centrum Bankowo-Finansowego „Nowy Świat” S.A. powołano 3 lipca 1998 r 4 przedstawicieli SP, spoza osób umieszczonych w Bazie kandydatów na członków rad nadzorczych.*
- *Dwóch pracowników Ministerstwa Skarbu Państwa, pełniących funkcje kierownicze, powołanych do składu Rady Nadzorczej Spółki "Port Gdynia Holding" S.A. wyjaśniło, że ich nieregularne uczestnictwo w posiedzeniach rady było wynikiem nawału zajęć. Nieobecności takie były przez Radę Nadzorczą usprawiedliwiane, w związku z czym nie było podstaw prawnych do wstrzymania wypłaty wynagrodzeń z tytułu pracy w Radzie Nadzorczej Spółki. Nadto członkiem Rady Nadzorczej tej Spółki był przedstawiciel załogi, który pełnił jednocześnie funkcję przewodniczącego Prezydium Komisji Międzyzakładowej NSZZ „Solidarność” Portu Gdynia i pobierał z tego tytułu wynagrodzenie. Stan taki był niezgodny z przepisami art. 13 ust. 1 pkt 4 i ust. 4 ustawy o k. i p.p.p. Mimo, iż Ministerstwo SP było informowane w grudniu 1996 r. o ww nieprawidłowościach przez członków Rady Nadzorczej - do czasu zakończenia kontroli ta nieprawidłowość nie została wyeliminowana.*
- *Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy Zakładów Tytoniowych w Lublinie S.A. 9 września 1997 r. powołało do Rady Nadzorczej II kadencji 2 przedstawicieli*

spośród pracowników Spółki, którzy nie złożyli egzaminów wymaganych od kandydatów na członków rad nadzorczych spółek, w których jedynym akcjonariuszem jest SP. Naruszono tym samym postanowienie art. 12 ust. 2 ustawy o k. i p.p.p. W momencie powołania ww nie spełniali warunków do ew. zwolnienia z obowiązku składania tego egzaminu i nie złożyli go również do czasu zakończenia kontroli NIK. Nadto do dnia zakończenia kontroli Zgromadzenie Akcjonariuszy tej Spółki nie odwołało ze składu Rady członka, który złożył rezygnację w związku z przejściem do pracy w firmie konkurencyjnej. Obowiązek ten wynikał z treści art. 13 ustawy o k. i p.p.p., zakazującego członkom Rady Nadzorczej, m.in. wykonywania zajęć, które pozostawałyby w sprzeczności z ich obowiązkami. Zgromadzenie Akcjonariuszy ww Zakładów nie zareagowało właściwie na wniosek Zarządu ZTL S.A. z dnia 03.04.1998 r. w sprawie odbycia Nadzwyczajnego WZA Spółki, obejmującego zmiany w składzie Rady Nadzorczej. Udzielone Zakładom Tytoniowym w Lublinie S.A przez MSP wskazówki, co do trybu postępowania w tej sytuacji, były sprzeczne z postanowieniami § 15 ust. 3 Statutu Spółki, z którego wynikał bezwzględny obowiązek przeprowadzenia uzupełniających wyborów. Stanowisko MSP dopuszczało zaś możliwość powołania do Rady Nadzorczej, w uzgodnieniu ze związkami zawodowymi, jako przedstawiciela pracowników, kandydata rezerwowego (trzeciego w kolejności w wyborach do rady nadzorczej poprzedniej kadencji z dnia 4.04.1997 r.).

- *W okresie od 8 października 1997 r. do 2 marca 1998 r., tj. przez okres 5 miesięcy, Spółka Akcyjna „Fabryka Łożysk Toczonych - Kraśnik”, pozbawiona była statutowego organu nadzoru. Mandaty członków Rady Nadzorczej II kadencji, wybranych w czerwcu 1996 r. na okres 3 lat, wygasły z mocy prawa z dniem 7 października 1997 r. Zarząd Spółki kilkakrotnie informował MSP o braku statutowego organu nadzoru i związanych z tym problemach w działalności Spółki, m.in. w zakresie wyboru podmiotu do badania rocznych sprawozdań finansowych, co należało do statutowych kompetencji Rady Nadzorczej. Zarząd wnioskował również, w trybie art. 391 K.h., o zwołanie Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy dla rozwiązania tych problemów. W okresie od października 1997 r. do marca 1998 r. Spółka nie uzyskiwała z MSP odpowiedzi na wnioski dotyczące powołania nowego składu Rady Nadzorczej. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy powołało Radę Nadzorczą II kadencji w nowym składzie dopiero w dniu 2 marca 1998 roku, podczas gdy § 15 ust. 5 Statutu Spółki stanowił, że winno to nastąpić w terminie miesiąca od chwili uzyskania informacji o wygaśnięciu mandatów członków Rady. Na członka Rady Nadzorczej powołano w marcu 1998 r. Dyrektora ds. Techniczno-Produkcyjnych ZM „Mesko” w Skarżysku Kamiennej. („FLT-Kraśnik” S.A. jest znaczącym dostawcą kooperacyjnym wyrobów metalowych dla ww. firmy i innych konkurujących ze sobą zakładów tego rodzaju). Udział członka władz ZM „Mesko” w organie nadzoru „FLT-Kraśnik” S.A. i związana z tym możliwość wglądu we wszystkie sprawy tej Spółki, daje - zdaniem NIK - ZM „Mesko” uprzywilejowaną pozycję w kontaktach z Zarządem*

FŁT w stosunku do innych konkurujących podmiotów gospodarczych i może wpływać na warunki zawieranych kontraktów.

- *WZA Spółki - Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych S.A. nie podjęło uchwały o powołaniu 3 przedstawicieli załogi do Rady Nadzorczej II kadencji (od 17 listopada 1997 r.), co naruszało postanowienie art. 379 K.h.*

Głównymi przyczynami, wg złożonych przez pracowników MSP wyjaśnień, były: brak informacji w Biurze Ministra o zmianach składu rad nadzorczych spółek, powoływanie do rad osób, które zwolnione były z egzaminów kwalifikacyjnych i z tego względu nie były wpisane do bazy, a także wady w regulaminach wyborów przedstawicieli pracowników do rad nadzorczych.

Inne nieprawidłowości w reprezentowaniu SP na WZA/ZW jsSP polegały na podejmowaniu wadliwych decyzji organizacyjnych i gospodarczych oraz nieuzasadnionym kwitowaniu władz spółek. Do takich decyzji należały:

- *Uchwalenie (przez Zwyczajne Zgromadzenie Wspólników Spółki z o.o. FASPOMA”) regulaminu pracy Rady Nadzorczej w 13 miesięcy po utworzeniu Spółki. Członkowie Rady nie wyjaśnili, jakie były przyczyny opóźnienia w opracowaniu projektu Regulaminu Rady i jego zatwierdzenia przez Zgromadzenie Wspólników.*
- *Uchwalenie (przez WZA Centrum Bankowo- Finansowego „Nowy Świat” S.A.) w regulaminie Rady Nadzorczej, postanowienia, które odmiennie niż Statut Spółki, regulowało quorum wymagane do ważnego podejmowania uchwał przez Radę (w regulaminie większość bezwzględna, w Statucie względna). Wada ta została usunięta w lipcu 1998 r., tj. dopiero po 5 latach. Dyrektor DAiF MSP wyjaśnił, że wcześniejsze usunięcie ww wady uniemożliwiła ilość zadań nałożonych na MSP ustawą o urzędzie Ministra SP.*
- *Wyrażenie zgody przez Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników Przedsiębiorstwa Instalacji Przemysłowych „Chemoinstal” Sp. z o.o. na sprzedaż „z wolnej ręki”, za cenę nie mniejszą niż 85.000 zł, zorganizowanej części mienia Spółki. Nabywca samą tylko wartość prawa wieczystego użytkowania gruntów, objętych sprzedażą, określił na kwotę 438.412,80 zł., płacąc jednocześnie za nabycie tego prawa cenę 21.920,64 zł, tj. 5 % wartości. Pracownicy MSP nie wyjaśnili kontrolującym dlaczego podjęto taką decyzję. Nieuzasadnione było, zdaniem NIK, udzielenie skwitowania przez Zwyczajne Zgromadzenie Wspólników Likwidatorom Spółki i Radzie Nadzorczej z działalności w 1995 roku, mimo:*
 - *niewykonania uchwały o sporządzeniu planu likwidacji i przekroczenia upoważnienia do sprzedaży zorganizowanej części jej mienia, w wyniku czego nastąpiło uszczuplenie majątku Spółki o kwotę min. 1.305.917 zł.*
 - *niezłożenia w Sądzie Rejestrowym bilansów i rachunków zysków i strat, w tym bilansu otwarcia likwidacji, przez co naruszono art. 69 ust. 1 ustawy z dnia*

29 września 1994 r. o rachunkowości⁴² oraz art. 252 ust. 1 K.h.(ob. do 31.12.1994 r.).

- nieprowadzenia w Spółce księgi protokołów Zgromadzenia Wspólników, wbrew art. 239 §1 K.h.

- niewprowadzenia do ksiąg rachunkowych danych z bilansu otwarcia likwidacji.

Pracownicy MSP wyjaśniali fakt udzielenia pokwitowania władzom spółki za 1995 r. tym, że nie analizowali sprawozdań likwidatorów, ponieważ Rada Nadzorcza prowadziła stały nadzór nad działalnością likwidatorów i w swoim sprawozdaniu wniosowała o udzielenie pokwitowania.

• Wyrażenie 2 kwietnia 1997 r. (przez NWZA Polskiej Wytwórni Papierów Wartościowych S.A.) zgody na utworzenie spółki z o.o. pod firmą Centralny Rejestr Pojazdów Oznakowanych i objęcie 30% udziałów tej spółki pokrytych wkładem pieniężnym. Nie została przeprowadzona przez MSP analiza zasadności przystąpienia PWPW S.A. do tej Spółki, mimo negatywnej oceny, wyrażonej przez Radę Nadzorczą. Brak tej analizy spowodował, że po kilku miesiącach, 27 lutego 1998 r., NWZA Spółki podjęło uchwałę dotyczącą zbycia objętych udziałów, albowiem zdaniem Zarządu PWPW S.A., ich posiadanie zagrażało interesom Spółki⁴³. Dyrektor DSSiIF MSP wyjaśnił, że decyzję o zgodzie na utworzenie Spółki podjęto na podstawie „Założenia powołania Spółki” i Bussines Planu opracowanego przez Zarząd Spółki.

• Działania przedstawicieli SP na Walnych Zgromadzeniach Akcjonariuszy „UNIONTEX” S.A. w Łodzi, a mianowicie:

a) Zarząd i Radę Nadzorczą za 1996 rok skwitowano, mimo poniesienia przez Spółkę strat przekraczających wartość kapitału akcyjnego i ogólnie bardzo złej sytuacji ekonomiczno - finansowej. Podobnie w 1997 roku działalność tych organów skwitowano, mimo ponoszenia przez Spółkę dalszych strat i w sytuacji kiedy kapitał własny Spółki na koniec roku miał ujemną wartość - 34.503.783,66 zł, przy zobowiązaniach krótkoterminowych 82,6 mln zł znacznie przewyższających sumę wartości majątku trwałego (ok. 27,0 mln zł), majątku obrotowego (ok. 22,1 mln zł) oraz należności i roszczeń (ok. 8,1 mln zł). Straty poniesione w 1996 i 1997 roku, a także sytuacja ekonomiczno - finansowa Spółki w tym okresie stwarzały sytuację przewidzianą art. 430 Kh, zobowiązującym Zarząd do bezzwłocznego zwołania Walnego Zgromadzenia celem powzięcia uchwały co do dalszego istnienia Spółki. Problem ten nie był jednak przedmiotem uchwał żadnego z Walnych Zgromadzeń Akcjonariuszy „UNIONTEX” S.A. w której Skarb Państwa posiada 97,11 % akcji. Dyrektor DNiP I wyjaśniła, że poniesione przez Spółkę straty nie stanowią samo przez się przyczyny odmowy udzielenia skwitowania władzom Spółki, a biegły rewident w raporcie z badania bilansu za 1997 r. stwierdził, że w 1997 r.

⁴² Dz.U. Nr 121. poz. 591 ze zm.

⁴³ Skutków operacji nabycia i sprzedaży udziałów w CERPO Sp. z o.o. nie można było określić, wobec niezrealizowania sprzedaży udziałów do końca czerwca 1998 r.

podjęto działania restrukturyzacyjne dające szansę na polepszenie sytuacji ekonomicznej.

b) Projekty uchwał w 1997r. przygotowane zostały na podstawie materiałów nie podpisanych przez Zarząd ww. Spółki i przez Radę Nadzorczą. Dyrektor DNiP I wyjaśniła, że na WZA podejmowano decyzje na podstawie podpisanych dokumentów, nie zdołała jednak tego udokumentować kontrolującym.

5. Funkcjonowanie rad nadzorczych i nadzór MSP nad ich działalnością

MPW, a następnie MSP właściwie przygotowało procedury powoływania przedstawicieli SP do rad nadzorczych oraz określiło obowiązki sprawozdawcze rad nadzorczych jsSP.

- Od początku 1996 r. do 26 listopada 1996 r. obowiązywały procedury doboru i rekomendacji na członków rad nadzorczych w spółkach z udziałem SP wprowadzone zarządzeniem Nr 21/95 Ministra PW z dnia 17 lutego 1995 r. w sprawie utworzenia Komisji ds. obsady rad nadzorczych w spółkach z udziałem SP, w których SP reprezentowany jest przez Ministra PW oraz zarządzeniem Nr 22/95 Ministra PW z dnia 17 lutego 1995 r. w sprawie doboru kandydatów na członków rad nadzorczych w spółkach z udziałem SP.*
- Po utworzeniu MSP, 31 października 1996 r. opracowana została instrukcja dla rad nadzorczych spółek z udziałem SP pn. „Wskazówki DSK dotyczące rozpoczęcia pracy oraz zasad wykonywania praw i obowiązków przez radę nadzorczą”. Instrukcja zobowiązywała rady nadzorcze jsSP do dostarczania Ministerstwu „Kwartalnych informacji o spółce”, po zakończeniu poszczególnych kwartałów.*
- Dnia 26 listopada 1996 r. Minister SP wydał zarządzenie Nr 5/96 w sprawie zasad doboru kandydatów na członków rad nadzorczych spółek z udziałem SP, w których SP reprezentowany jest przez ww Ministra oraz dokonywania zmian w ich składzie.*
- Dnia 31 marca 1998 r. Minister SP podpisał opracowane przez DNiP I „Wskazówki MSP dotyczące rozpoczęcia pracy oraz zasad wykonywania praw i obowiązków przez RN”.*
- Z dniem 1 kwietnia 1998 r. decyzją Nr 10 Ministra SP z dnia 18 marca 1998 r. w sprawie powoływania rad nadzorczych spółek z udziałem SP, zasad doboru kandydatów do składu tych rad, prowadzenia bazy danych kandydatów na członków rad nadzorczych oraz przeprowadzania egzaminów na kandydatów do rad nadzorczych, tryb ten został zmieniony i dostosowany do aktualnej struktury organizacyjnej MSP.*

- *Dnia 23 kwietnia 1998 r. Minister SP decyzją Nr 16 zmienił postanowienia określone decyzją Nr 10. Między innymi utworzono 5-osobową Radę Konsultacyjno - Programową przy Ministrze SP, do kompetencji której należy m.in. opiniowanie programów szkoleń dla kandydatów na członków RN, ocena prawidłowości przeprowadzania egzaminów oraz opiniowanie listy egzaminatorów.*

Obowiązki sprawozdawcze wynikające z norm określonych w pkt. 5.1. nie zawsze były przez rady nadzorcze wykonywane prawidłowo.

- *206 rad nadzorczych jsSP, w stosunku do których prawa z akcji udziałów SP wykonywał Minister PW - dostarczyły „Kwartalne informacje o spółce wg. stanu na 31 grudnia 1995 r, co stanowiło 77,7% wszystkich jsSP, będących w gestii tego Ministra.*
- *W okresie gdy prawa z akcji/udziałów wykonywał Minister SP, rady dostarczyły do MSP za IV kwartał 1996 r. „Kwartalne informacje o spółce” dotyczące 175 jsSP, tj. 79,2% ogólnej liczby jsSP, a za IV kwartał 1997 r. dotyczące 109 jsSP, tj. 29,1% ogólnej liczby tych spółek. Naczelnik b. Wydziału Spółek z Wyłącznym Udziałem SP nie wyjaśnił, dlaczego tylko część z rad nadzorczych jsSP dostarczyła ww informacje do MSP i poinformował, że dokumenty te są wykorzystywane w bieżącej pracy sporadycznie jako materiał pomocniczy do oceny działania władz spółek. Za I kwartał 1998 r. „Kwartalne informacje o spółce” do Departamentu Nadzoru i Prywatyzacji I dostarczyły 91 rady nadzorcze jsSP, tj. 51,4 % spółek nadzorowanych przez ten departament. Departament Nadzoru i Prywatyzacji II otrzymał sprawozdania od 73 rad nadzorczych jsSP, tj. od 48,99 % jsSP będących jego w nadzorze. Jedynie Departament Spółek Strategicznych i Instytucji Finansowych otrzymał te sprawozdania od rad wszystkich 8 nadzorowanych jsSP.*

Baza danych o kandydatach na członków rad nadzorczych spółek z udziałem SP prowadzona była przez Biuro Ministra SP w sposób nierzetelny. Informacje znajdujące się w Bazie były niekompletne i nieaktualne. Uniemożliwiła ona uzyskanie informacji np.: o ilości pracowników MSP pełniących obecnie funkcje członków rad nadzorczych w jsSP i w spółkach z udziałem SP, ilości spółek, w których pełnią funkcje poszczególni pracownicy MSP, a także o tym w ilu przypadkach Minister SP odwołał członków rad nadzorczych przed upływem ich kadencji. Przykładami nierzetelności były:

- *nieaktualne składy Rad Nadzorczych spółek EC „Będzin” S.A., Węglózbyt S.A. i Węglokoks S.A. Na 27 członków rad nadzorczych tych spółek, w przypadku 13 osób nie uwidoczniło ich funkcji w RN, dla 7 osób brak było informacji o zdaniu egzaminu kwalifikacyjnego, a 3 osoby nie figurowały w Bazie. Dyrektor Biura Ministra wyjaśniła powyższe nieprawidłowości faktem, że Biuro Ministra prowadzi bazę danych od kwietnia 1998 r. i jest ona w trakcie organizacji.*

Ocena Najwyższej Izby Kontroli dotycząca wywiązywania się z obowiązków reprezentantów SP w radach nadzorczych, wynikała z analizy pracy tych organów w 42

jsSP i w 3 z udziałem SP, w których 191 osób spośród 306, reprezentowało SP, w tym 186 osób w jsSP⁴⁴.

Izba krytycznie oceniła poniższe działania rad nadzorczych 4 spółek.

- *Wbrew wytycznym b. MPW i MSP, zalecającym powiązanie wynagrodzenia zarządów z wynikami ekonomicznymi spółek, Rada Nadzorcza „Kędzierzyn” S.A. uchwaliła w 1996 r. wzrost wynagrodzenia Zarządu o ok.83% w stosunku do 1995 r., w sytuacji gdy zysk netto tej spółki spadł ze 116,4 mln zł w 1995 roku do 30,6 mln zł w 1996 roku. Nadto Rada ta, do czasu zakończenia kontroli nie powołała nowego składu Zarządu wymaganego art. 69d ust. 2 ustawy o k i p.p.p.*
- *Na stanowisko Prezesa Zarządu „UNIONTEX” S.A. Rada Nadzorcza powołała osobę odwołaną wcześniej przez Walne Zgromadzenie z Rady Nadzorczej tej spółki w związku z prowadzeniem przez nią konkurencyjnej działalności gospodarczej wobec UNIONTEXU. W MSP nie dysponowano informacjami czy ustały przyczyny, dla których miało miejsce to odwołanie.*
- *W 15 protokołach z posiedzeń Rady Nadzorczej Spółki „Energa” S.A. w Gdańsku w okresie od stycznia 1996 r. do maja 1997 r., nie zapisywano treści podjętych uchwał i ich uzasadnień, naruszając tym samym postanowienia obowiązującego regulaminu. W protokołach tych (za wyjątkiem jednego), nie odnotowywano także wyników głosowania nad uchwałami.*
- *Rada Nadzorcza Zakładów Energetycznych Łódź Teren S.A. powołała Zarząd Spółki niezgodnie z art. 69 d ustawy o k. i p.p.p., (6 października 1997 r.), tj. przed dostosowaniem Statutu do wymogów ustawy. Członkowie Rady wyjaśniali, że wobec przedłużającego się czasu dostosowania Statutu Spółki, kierując się wytycznymi MSP powołano Zarząd Spółki. Nie przyjęła w formie uchwał programu prac związanych z nadzorem i nie wyznaczyła w tym zakresie zadań dla poszczególnych członków Rady, co jest zaniechaniem obowiązku, wynikającego z § 3 ust. 5 Regulaminu Rady. W wyjaśnieniach brak podjęcia uchwały Rady, jej członkowie tłumaczyli jako niedopatrzenie w pracy Rady. Nie opracowała ponadto projektu regulaminu pracy Rady, uwzględniającego zmiany związane z wejściem w życie ustawy o k. i p.p.p.(nie zmieniono m.in. zapisu §2 ust. 1 Regulaminu, dotyczącego składu ilościowego Rady, powiększonego z 6 do 10 osób).*

Członkowie rad nadzorczych 32 jsSP spośród 35 kontrolowanych otrzymywali wynagrodzenie za pełnienie swych funkcji w radach zgodnie z § 6 rozporządzenia RM z dnia 9 września 1997 r. w sprawie szkoleń i egzaminów dla kandydatów na członków rad nadzorczych spółek, w których SP jest jedynym akcjonariuszem, oraz wynagrodzeń członków rad nadzorczych tych spółek⁴⁵. W 3 jsSP stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie, a w 1 spółce nieprawidłowe określenie i wypłaty ryczałtów pieniężnych za korzystanie z własnych środków transportu i rozmowy telefoniczne.

⁴⁴ Badania przeprowadzono bezpośrednio w 35 jsPP i w 2 spółkach z częściowym udziałem SP. Analizy pozostałych spółek dokonano w ramach kontroli MSP.

⁴⁵ Dz. U. Nr 110, poz. 718.

- *Zarząd Elektrociepłowni Zielona Góra S.A., ustalił na rzecz zamiejscowych członków Rady Nadzorczej, nie będących pracownikami EC, miesięczne ryczałty pieniężne z tytułu przejazdów samochodami prywatnymi. W związku z tym Przewodniczącej Rady od 1 stycznia 1996 r. do 30 kwietnia 1998 r. wypłacano miesięczny ryczałt w wysokości 964 zł za przejazd 1.800 km. Czterem członkom Rady zamieszkałym w Warszawie za 900 km po 482 zł miesięcznie, a dwóm pozostałym za 950 km i 370 km odpowiednio 509 i 198 zł. Wypłaty ryczałtów dokonywano za wszystkie miesiące danego roku, bez względu na to, czy w tym czasie odbywały się posiedzenia Rady i czy poszczególni członkowie brali w nich udział. Z ogólnej kwoty 60,4 tys. zł wypłaconej z tego tytułu w ww okresie na miesiące, w których nie odbywały się posiedzenia, przypadło 18,7 tys. zł, a 1,8 tys. zł otrzymali członkowie, którzy nie brali udziału w posiedzeniach. Na identycznych zasadach wypłacono w ww okresie członkom Rady kwotę 14,7 tys. zł z tytułu ryczałtów pieniężnych za rozmowy telefoniczne. Ustanowienie na rzecz członków Rady ryczałtów pieniężnych za przejazdy i rozmowy telefoniczne nie znajdowało podstawy w przepisach ogólnie obowiązujących, na których zastosowanie „przez analogię” powołał się Prezes EC Zielona Góra w swoich wyjaśnieniach⁴⁶.*
- *Członkowie Rady Zakładów Tytoniowych w Lublinie S.A. otrzymywali wynagrodzenie w przypadkach, gdy nie byli obecni na posiedzeniach. Jednemu z członków Rady wypłacono wynagrodzenie za miesiąc grudzień 1995 r. (846,41 zł), innemu za miesiąc luty 1998 r. (1.635,71 zł), pomimo, że nie był on obecny na posiedzeniach, a nieobecności nie były do dnia zakończenia kontroli NIK usprawiedliwione. Uchwały WZA ustalające zasady wynagradzania członków Rady Nadzorczej stanowiły, że wynagrodzenie nie przysługuje za ten miesiąc, w którym członek Rady nie był obecny na żadnym z formalnie zwołanych posiedzeń z powodów nieusprawiedliwionych. O usprawiedliwieniu lub nieusprawiedliwieniu nieobecności członka Rady na jej posiedzeniu mogła decydować Rada Nadzorcza w drodze uchwały.*
- *Zarząd Kopalni Węgla Kamiennego „SATURN” S.A. wypłacał wynagrodzenie członkom Rady Nadzorczej przed upływem okresu, za który ono przysługiwało, tj. wbrew uchwale Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy dotyczącej zasad działalności rady. Wg wyjaśnień prezesa oraz zastępcy prezesa spółki, wynagrodzenia członkom Rady Nadzorczej były wypłacane pomyłkowo w trakcie*

⁴⁶ Zarządzenie Ministra Transportu, Żeglugi i Łączności z dnia 9 maja 1989 r. w sprawie używania samochodów osobowych, motocykli i motorowerów do celów służbowych (MP Nr 16, poz. 117 ze zm.),
- zarządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 25 czerwca 1996 r. w sprawie zasad ustalania oraz wysokości należności przysługujących pracownikom z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju (MP Nr 39, poz. 387 ze zm.),
- rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 26 marca 1998 r. w sprawie warunków ustalania i zasad zwrotu kosztów używania do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów nie będących własnością pracodawcy (Dz.U. Nr 41, poz. 239),
- rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 1 czerwca 1998 r. w sprawie zasad ustalania oraz wysokości należności przysługujących pracownikom z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju (Dz.U. Nr 69, poz. 454).

trwania miesiąca, zamiast po jego zakończeniu. Od marca 1998 r. wypłaty tych wynagrodzeń dokonywane są po zakończeniu miesiąca.

- *Niepowołanym do Rady Nadzorczej przez WZA Polskiej Wytwórni Papierów Wartościowych S.A. przedstawicielom załogi wypłacono, w okresie od 17 listopada 1997 r. do końca kwietnia 1998 r., nienależne wynagrodzenia za udział w posiedzeniach Rady w wysokości 24.600 zł. Rada Nadzorcza PWPW S.A. na podstawie opinii prawnej uzyskanej z kancelarii adwokackiej uznała, że wybory przedstawicieli pracowników do RN w dniu 30.10.1997 r. były przeprowadzone prawidłowo, w zgodności z przepisami prawa. Dopiero na podstawie odmiennej opinii Departamentu Prawnego MSP z dnia 10.03.1998 r. RN PWPW S.A. dnia 14 kwietnia 1998 r., po zatwierdzeniu Regulaminu Wyborów Przedstawicieli Pracowników do RN PWPW S.A. zarządziła wybory do RN II kadencji.*

Kontrola wykazała 2 przypadki niedotrzymywania statutowych terminów odbywania posiedzeń rad nadzorczych jsSP.

- *Rada Nadzorcza „FŁT-Kraśnik” S.A. nie zachowała statutowych terminów zwoływania posiedzeń Rady (co najmniej raz na dwa miesiące). Ostatnie posiedzenie Rady Nadzorczej II kadencji w pierwszym składzie odbyło się w dniu 26 lipca 1997 r., a mandaty członków tej Rady Nadzorczej wygasły w dniu 8 października 1997 r. Przez okres około 3 miesięcy nie odbyły się posiedzenia Rady.*
- *Rada Nadzorcza Zakładów Tytoniowych w Lublinie S.A. nie dotrzymała statutowych terminów zwoływania posiedzeń Rady (co najmniej raz na dwa miesiące). Pomędzy ostatnim posiedzeniem Rady Nadzorczej I kadencji (20.06.1997 r.), a pierwszym posiedzeniem Rady II kadencji (09.10.1997 r.) upłynęło ponad trzy i pół miesiąca, a pomiędzy posiedzeniem Rady Nadzorczej 10 lutego 1998 r., a posiedzeniem, 6 maja 1998 r. upłynął okres ok. 3 miesięcy. W ocenie NIK, ze względu na pogarszającą się sytuację ekonomiczno-finansową i konieczność realizacji programu dostosowawczo-oszczędnościowego niezbędne było wówczas prowadzenie przez Radę Nadzorczą intensywnego nadzoru nad realizacją przyjętych programów, również poprzez zwiększoną częstotliwość odbywania posiedzeń (przynajmniej raz w miesiącu) i bieżące ocenianie działań Zarządu.*

Brak właściwego nadzoru nad działalnością spółek przez rady nadzorcze jsSP przyczynił się do podejmowania i realizacji przez zarządy tych spółek decyzji sprzecznych z obowiązującym prawem, skutkujących m.in. stratami.

- *Utworzenie przez Zakłady Azotowe S.A. w Tarnowie-Mościcach spółki TAW Chemical Trade Corporation Ltd w Singapurze, nastąpiło bez zgody WZA, tj. z naruszeniem art. 18 ust. 2 pkt 1 ustawy o k. i p.p.p. Rada Nadzorcza wyraziła zgodę na utworzenie spółki pomimo braku analizy ekonomicznej przedsięwzięcia. Zakłady Azotowe zainwestowały w wymienioną spółkę ok. 100 tys. DM, a jej zadaniem miała być intensyfikacja obrotu towarowego. Utworzenie spółki w 1997 r., jak wykazała kontrola, nie zahamowało spadku wartości sprzedaży na tym rynku.*

- *Rada Nadzorcza Wiepofama S.A. w Poznaniu tolerowała sytuację w której Zarząd Spółki nie wykonał zalecenia Rady z dnia 20 czerwca 1996 r., dotyczącego dokonania zmian zakresu działalności w statucie Spółki, polegających na wpisaniu do rejestru usług dzierżawy stanowiących dużą część działalności tego podmiotu. Przychody z tytułu dzierżaw i najmu mienia w latach 1995, 1996, 1997 i w okresie I kwartału 1998 r. wynosiły odpowiednio: 2.207,3 tys. zł, 3.332,1 tys. zł, 4.724,5 tys. zł i 1.234,6 tys. zł, stanowiąc: 21,0 %, 25,2 %, 36,2 % i 54,6 % w stosunku do przychodów ogółem. Zysk z tej działalności był głównym źródłem rentowności Spółki. Zarząd nie zrealizował także zalecenia Rady z 29 listopada 1996 r., 13 czerwca 1997 r., 19 września 1997 r. i 30 stycznia 1998 r., dotyczącego renegotjacji z organizacjami związkowymi zbiorowego układu pracy, w związku z przekroczeniem o ponad 5 pkt procentowych wskaźnika wzrostu płac. Zarząd uzasadniał to stanowiskiem organizacji związkowych, postulującym dokonanie zmian po przeprowadzeniu prywatyzacji. Przewodniczący Rady wyjaśnił, że Rada egzekwowała wykonanie przez Zarząd Spółki uchwał, a nie zaleceń Rady.*
- *Opieszałość Zarządu w zgłaszaniu zmian w statucie Zakładów Sprzętu Przeciwpożarowego „Progaz” S.A. w Łodzi nie spotkała się z właściwą reakcją ze strony Rady Nadzorczej. Dokonane przez WZA w dniach 2 marca i 9 października 1995 r., zmiany w statucie Zarząd zgłosił do rejestru dopiero w dniu 6 grudnia 1996 r., tj. po upływie 21 i 14 miesięcy od podjęcia uchwał przez Walne Zgromadzenia. Z kolei zmiany statutu dokonane przez Walne Zgromadzenie w dniu 28 marca 1997 r., zgłoszono do rejestru dopiero w dniu 10 września 1997 r., czyli ponad 5 miesięcy po podjęciu uchwały przez ww. Walne Zgromadzenie. Prezes Zarządu wyjaśnił, że przyczynami opóźnień w zgłaszaniu zmian statutu Spółki był m.in. brak kwalifikowanej kadry, znajdującej przepisy K.h., a także rezygnacja z usług radcy prawnego, co nastąpiło z powodu złej sytuacji ekonomicznej Spółki.*
- *Bez zgody Rady Nadzorczej Spółki "Unitex" S.A., wymaganej § 18 ust. 2, pkt. 7 Statutu Spółki, Zarządca tej Spółki pełnił także funkcję Zarządcy w „Mundial” Sp. z o.o. Zarządca Spółki „Unitex” S.A. wyjaśnił, że wg interpretacji MSP dopuszczalne jest zajmowanie stanowisk przez członków zarządu Spółki SP, w spółkach, w których Spółka SP posiada akcje lub udziały. Natomiast Dyrektor DNiP II nie potwierdziła ww interpretacji i wyjaśniła, że w dokumentach MSP nie było informacji o łączeniu funkcji członków Zarządu w Spółkach „Unitex” S.A. i „Mundial” Sp. z o.o.*

6. Wpływy do budżetu z praw własności akcji/udziałów w spółkach SP

Sytuacja ekonomiczno - finansowa jsSP.

Spośród 37 skontrolowanych spółek z udziałem Skarbu Państwa 28 funkcjonowało jako jsSP przez cały okres

objęty kontrolą. Uzyskane przez te spółki wyniki ekonomiczne przedstawia załącznik Nr 2 do niniejszej informacji.

Łączna wartość księgowa tych spółek, liczona jako suma wartości ich aktywów netto, wynosiła w 1995 r.: 5.843.562.800 zł, w 1996 r.: 6.019.907.800 zł, a w 1997 r.: 6.152.567.700 zł. W podanych wielkościach uwzględniona została ujemna wartość aktywów netto Kopalni Węgla Kamiennego „Saturn” S.A. w Czeladzi, wynosząca odpowiednio w tych latach: - 162.553.300 zł; - 173.661.300 zł i - 108.341.400 zł.

Suma przychodów ww spółek w poszczególnych latach wynosiła w 1995 r. - 5.340.404.900 zł, w 1996 r. - 6.968.804.600 zł, w 1997 r. - 7.605.683.900 zł. Sumaryczny zysk netto osiągnięty przez te spółki w badanym okresie wynosił w 1995 r. - 100.101.000 zł, w 1996 r. - 119.680.200 zł, w 1997 r. - 220.598.500 zł.

Istotny wpływ na wysoką dynamikę wzrostu sumarycznej kwoty zysku netto jsSP w 1997 roku w stosunku do zysków osiągniętych w roku 1996 miał fakt wykazania w 1997 r. przez Kopalnię Węgla Kamiennego „Saturn” w Czeladzi zysku netto w kwocie 70.030.700 zł, wobec wykazywanych w poprzednich latach strat, wynoszących w 1995 roku - 64.213.200 zł i w 1996 roku - 18.257.800 zł. Zdaniem NIK, ten nietypowy przypadek deformuje obraz zdolności badanej grupy spółek do generowania zysku. Po wyłączeniu strat i zysków KWK „Saturn” z podanych wyżej kwot, sumaryczny zysk pozostałych spółek wyniósł w 1995 r. 164.314.200 zł, w 1996 r. 137.938.000 zł i w 1997 r. 150.567.800 zł.

W 1995 roku straty w łącznej wysokości 100.874.700 zł wykazały 4 jsSP, a mianowicie:

1. Kopalnia Węgla Kamiennego „Saturn” S.A. - 64.213.200 zł.
2. FSM Wytwórnia Wyrobów Różnych S.A. - 32.780.600 zł.
3. „PROGAZ” S.A. - 2.523.000 zł.
4. Fabryka Szlifirek „JOTES” S.A. - 1.357.900 zł.

W 1996 roku straty w łącznej wysokości 26.715.700 zł wykazały 3 spółki, a mianowicie:

1. Kopalnia Węgla Kamiennego „Saturn” S.A. - 18.257.800 zł.
2. „PROGAZ” S.A. - 1.532.000 zł.
3. Zakłady Rowerowe „Romet” S.A. - 6.925.700 zł.

W 1997 roku stratę w wysokości 26.156.500 zł wykazała jedna spółka, tj. Zakłady Rowerowe „Romet” S.A.

Wpływy budżetowe z tytułu wpłat z zysku jsSP.

Według danych Ministerstwa Finansów w 1996 r. jednoosobowe spółki SP wpłaciły do budżetu na podstawie ustawy z dnia 1 grudnia 1995 r. o wpłatach z zysku przez jednoosobowe spółki Skarbu Państwa⁴⁷ w 1996 r. kwotę 536.218,8 tys. zł, w 1997 r. 449.973,6 tys. zł, a do 30 czerwca 1998 r. 246.843 tys. zł. Jednoosobowe spółki SP w przypadku których prawa z akcji/udziałów wykonywały MPW i MSP poza ww. wpłatami z zysku nie płaciły SP dywidend z zysku.

⁴⁷ Dz.U. Nr 154, poz. 792

Wpływy uzyskiwane przez MPW a następnie MSP z tytułu dywidend

Nie można uznać za zadowalające wpływów z tytułu dywidend w spółkach z częściowym udziałem SP uzyskiwanych przez MPW i MSP, ponieważ wpływy te pochodziły od nieznaczej liczby spółek.

- *W okresie od 1 stycznia do 30 września 1996 r., MPW z tytułu dywidend wynikających z zysku wypracowanego w 1995 r., przez spółki z częściowym udziałem SP, uzyskało wpływy w wysokości 9.734.154,67 zł. Na kwotę tą składały się dywidendy od 30 spółek, w których prawa z akcji/udziałów wykonywał Minister PW. Od 1 października do 31 grudnia 1996 r. MSP z tytułu dywidend z zysku spółek z częściowym udziałem SP uzyskało wpływy w wysokości 2.435.800 zł. Dywidendy wpłynęły z 13 spółek, w których prawa z akcji/udziałów wykonywał Minister SP. Łącznie w 1996 r. wpłynęły dywidendy od 43 spółek, tj. od 18,78 % spółek z częściowym udziałem SP, w których prawa z akcji/udziałów wykonywali Minister PW oraz Minister SP i wynosiły 12.169.954,67 zł.*
- *W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 1997 r. MSP z tytułu dywidend z zysku spółek z częściowym udziałem SP uzyskało wpływy w wysokości 314.487.025,57 zł. Dywidendy te uzyskano ze 130 spółek, tj. 38,12 % spółek, z częściowym udziałem SP, w których prawa z akcji/udziałów wykonywał w tym okresie Minister SP.*
- *W okresie od 1 stycznia do 30 czerwca 1998 r. MSP z tytułu dywidend z zysku za 1997 r. od spółek z częściowym udziałem SP uzyskało wpływy w wysokości 46.815.045 zł. Na kwotę tę składały się dywidendy z 57 spółek, tj. z 6,96 % spółek z częściowym udziałem SP, w których prawa z akcji/udziałów wykonywał Minister SP.*

Najwyższa Izba kontroli krytycznie ocenia wysokość wpływów budżetowych z tytułu praw własności akcji i udziałów SP w 28 kontrolowanych spółkach, uzyskiwanych przez SP za lata 1995 - 1997, a w szczególności ich efektywność w stosunku przychodów oraz do wartości majątku SP zaangażowanego w tych spółkach (ich wartości księgowej).

- *Wpłaty na rzecz SP z tytułu oprocentowania kapitału akcyjnego/zakładowego, określone ustawą z dnia 19 lipca 1991 roku o oprocentowaniu kapitału w jednoosobowych spółkach Skarbu Państwa⁴⁸, dokonało 20 spośród 34 kontrolowanych spółek. W 1995 roku wyniosły one łącznie 10.332.000 zł.⁴⁹ W 1996 roku spółki te wpłaciły na rzecz SP na podstawie ustawy z dnia 1 grudnia 1995 roku o wpłatach z zysku⁵⁰ 22.556.400 zł, a w 1997 roku kwotę 16.735.300 zł.*
- KWK „Czeladź” S.A. w związku z zakończeniem działalności za 1997 r. dodatnim wynikiem finansowym w wysokości 76.897.630 zł miała obowiązek wpłaty do budżetu kwoty 11.390.754,50 zł. Wpłaty tej jednak nie dokonała i wystąpiła do*

⁴⁸ Dz. U. Nr 75, poz. 330 ze zm.

⁴⁹ vide przypis 30 str.19

⁵⁰ Dz.U. Nr 154 z 1995 r., poz. 792

Urzędu Skarbowego w Będzinie z wnioskiem o zaniechanie poboru zobowiązania. Do czasu zakończenia kontroli nie została podjęta przez Urząd decyzja w tej sprawie.

- *Stosunek wpłat do budżetu realizowanych przez ww Spółki, do wysokości uzyskiwanych przez te podmioty przychodów wynosił za 1995 r. 0,19 %, za 1996 r. 0,32 % i za 1997 r. 0,22 %.*
- *Stosunek wpłat do budżetu do wartości księgowej ww. spółek wynosił za 1995 r. 0,17 %, za 1996 r. 0,37 % i za 1997 r. 0,27 %, a bez wyników KWK „Czeladź” S.A. odpowiednio: 0,18 %, 0,38 % i 0,28 %.*

W przypadku 4 spośród skontrolowanych spółek z udziałem SP, tj. 13,5 % ilości spółek badanych, stwierdzono brak zdecydowanych i skutecznych działań zapobiegawczych ze strony statutowych organów tych podmiotów (WZA/ZW i rad nadzorczych), w sytuacji gdy następowało zdecydowane pogorszenie ich kondycji ekonomiczno-finansowej.

- *MWGzZ w likwidacji informowało MSP o potrzebie renegotjacji przeprowadzonej w 1996 r. konsolidacji Spółki Unitex Import Eksport S.A. z 5 spółkami, które weszły w jej skład oraz ewentualnej prywatyzacji. Minister SP nie podejmował działań w tym zakresie. Decyzja o konsolidacji miała, zdaniem biegłego rewidenta, wpływ na powstanie straty na sprzedaży w 1996 r. w wysokości 192.689,14 zł, w 1997 r. 161.337 zł. Udzielający wyjaśnień Podsekretarz Stanu w MSP i Dyrektor DNiP II nie wyjaśnili przyczyn niepodjęcia renegotjacji ww konsolidacji spółek.*
- *Sytuacja ekonomiczno - finansowa Zakładów Azotowych w Tarnowie - Mościskach S.A. od 1996 r. ulegała pogorszeniu. Dane ekonomiczno-finansowe przekazywane Radzie Nadzorczej w okresie 1996 - 1998 świadczą o kryzysie jaki przeżywały te Zakłady. Zarząd nie przeciwstawił się skutecznie odnotowanemu spadkowi efektywności. Przygotowany, w październiku 1996 r., plan długookresowy do 2000 r. - przedstawiający tylko jednowariantową projekcję celów - uległ dezaktualizacji już w tym samym roku, jednak jego korekta dokonana została dopiero w kwietniu 1998 r. Tak więc plan ten, tak istotny z punktu widzenia strategii dla ZAT S.A., był dokumentem nieprzydatnym. W sprawie sytuacji ekonomicznej Spółki w latach 1996-1997 wyjaśnienia składało 9 członków RN III kadencji. Złą sytuację tłumaczono pogorszeniem się wyników w całej branży, a nie działalnością Spółki. Wyjaśniono, że RN podejmowała uchwały, w których zobowiązywała Zarząd do obniżki kosztów działalności Spółki.*
- *Analiza wskaźników i wielkości ekonomicznych Spółki „Archimedes” z Wrocławia - mimo, iż osiągnęła ona w 1996 r. przychód o 35,4% większy niż w 1995 r. i w 1997 r. wyższy o 8,6% niż w 1996 r. - wskazuje na pogarszającą się jej kondycję ekonomiczno-finansową. Jakkolwiek wskaźniki rentowności ww Spółki były w tym okresie dodatnie, a w 1996 r. wskaźnik ten wyniósł ponad 10%, to w 1997 r. spadł on do 1,06%, co stanowiło tylko połowę wielkości z 1995 r. Stałą tendencję wzrostową wykazywały w latach 1995-1997 koszty wzrastając o 22,7% w 1996 r. oraz o 20% w 1997 r. Koszty Spółki wynoszące w 1997 r. 28.476,8 tys. zł zadecydowały, iż poniosła ona w tym roku stratę na podstawowej działalności w wysokości 1.622,1 tys. zł. Zysk netto, osiągany przez Spółkę w latach 1995-1997 w*

wysokości odpowiednio: 510 tys. zł, 2.958 tys. zł i 332,9 tys. zł był wynikiem sprzedaży składników majątku trwałego, a w 1996 r., także nadwyżki zysków nadzwyczajnych nad stratami nadzwyczajnymi w wysokości 1.114,5 tys. zł. Zyski ze sprzedaży składników majątku trwałego w kolejnych latach stanowiły odpowiednio 1.067,7 tys. zł, 2.142,2 tys. zł i 2.777,7 tys. zł, a więc miały tendencję rosnącą. Odnotowana w 1997 r. pogarszająca się kondycja ekonomiczno-finansowa Spółki utrzymała się również w pierwszych 4 miesiącach 1998 r. Na koniec tego okresu Spółka wykazała stratę w wysokości 650,8 tys. zł, podczas gdy w tym samym okresie 1997 roku zysk netto w wysokości 687,1 tys. zł. Przyczyną takiego stanu było zmniejszenie przychodów ze sprzedaży produktów o 26,8%, tj. 2.507,6 tys. zł, podczas gdy koszty rodzajowe (związane z osiągnięciem tych przychodów) zmniejszyły się o 11,7%, tj. 1.114,8 tys. zł. W wyjaśnieniach członkowie Zarządu Spółki pogarszanie się wyników ekonomicznych tłumaczyli niskim poziomem sprzedaży, wynikającym ze słabej siły nabywczej rolników, a także zatorami w obrotach finansowych i wzrostem kosztów produkcji.

- Rada Nadzorcza Zakładów Elektronicznych WAREL S.A. w Warszawie nie uwzględniła opinii biegłego rewidenta, którego zdaniem wynik finansowy Spółki uzyskany w 1996 r. powinien wynosić minus 805.087,67 zł (ze względu na potrzebę utworzenia rezerw na należności) i zaakceptowała sprawozdanie Zarządu Spółki, w którym wykazano zysk netto w wysokości 625.842,24 zł. Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy zatwierdziło w dniu 24 lipca 1997 r. ww. sprawozdanie. Rada następnej kadencji 18 lutego 1998 r. uwzględniła stanowisko biegłego o konieczności utworzenia rezerw na należności z okresu dłuższego niż rok i nakazała dokonania korekty sprawozdania finansowego za 1997 r.

III. INFORMACJE O PRZEBIEGU POSTĘPOWANIA KONTROLNEGO I DZIAŁANIACH PODJĘTYCH PO ZAKOŃCZENIU KONTROLI

Zasięganie dodatkowych informacji

W związku z przeprowadzoną kontrolą w 105 przypadkach zasięganą informacji w jednostkach nie objętych kontrolą w trybie art. 29 pkt. 2 lit. f ustawy o NIK. Informacje te uzyskiwano m.in. od :

- Ministra SP i dyrektorów departamentów MSP, w sprawach dotyczących organizacji obsługi WZA/ZW spółek z udziałem SP, rekomendacji osób do rad nadzorczych oraz procesów prywatyzacji spółek.
- Ministra Finansów w sprawie wysokości wpływów budżetowych z zysku od jsSP wpłacanych w latach 1996 - 1998, na podstawie ustawy z dnia 1 grudnia 1995 r. o wpłatach z zysku przez jsSP (w ramach kontroli MSP).
- Urzędów wojewódzkich w Częstochowie, Katowicach, Łodzi, Opolu, Suwałkach, Wrocławiu, w sprawie przekazywania akcji/udziałów spółek prawa handlowego Ministrowi SP oraz sposobu reprezentowania SP na WZA/ZW i na posiedzeniach rad nadzorczych spółek z udziałem SP (w ramach kontroli delegatur MSP i spółek).
- Zarządów spółek w sprawie ich sytuacji ekonomiczno - finansowej, przebiegu WZA/ZW i posiedzeń rad nadzorczych tych spółek (w ramach kontroli delegatur MSP i urzędów wojewódzkich).

Żądanie wyjaśnień W trakcie procesu kontroli skierowano 249 pytań do osób odpowiedzialnych za podejmowane decyzje bądź zaniechanie działań żądając wyjaśnień na podstawie art. 40 ustawy o NIK. W ramach kontroli MSP pobrano wyjaśnienia w 123 kwestiach, w tym 6 od Ministra SP, 11 od Podsekretarza Stanu w MSP, 93 od dyrektorów i wicedyrektorów departamentów oraz 13 od pracowników. Pytania skierowane do Ministra SP dotyczyły m.in. następujących zagadnień:

1. Niezakończenia przez MSP procesu przejmowania akcji/udziałów SP oraz informacji o spółkach z udziałem SP oraz terminu zakończenia tych czynności.
2. Nieopracowania przez MSP projektu rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie szczegółowych zasad ewidencjonowania majątku SP, w tym zbiorczej ewidencji tego majątku.

Tematyka wyjaśnień, w stosunku do pozostałych pracowników MSP, dotyczyła m.in.:

- Przejmowania akcji/udziałów SP.
- Metodyki prowadzenia nadzoru właścicielskiego nad spółkami SP i relizacji tego nadzoru, w tym na WZA/ZW.
- Terminów odbywania WZA/ZW spółek z udziałem SP.
- Dokumentowania uczestnictwa pracowników MSP na WZA/ZW.

Podczas kontroli urzędów wojewódzkich i spółek z udziałem SP występowało o udzielenie wyjaśnień dotyczących m. in.:

- Trybu i terminów przekazywania akcji/udziałów SP Ministrowi SP.
- Źródeł finansowania zakupu akcji/udziałów SP przez wojewodów.
- Rejestracji pełnomocnictw udzielanych przedstawicielom SP przez wojewodów.
- Prowadzenia monitoringu spółek z udziałem SP.
- Zwoływania WZA/ZW spółek z udziałem SP.
- Założeń polityki właścicielskiej w stosunku do spółek z udziałem SP.

- Przyczyn nieprzestrzegania terminów zgłaszania faktów podlegających obowiązkowi wpisu do rejestrów spółek.
- Rekomendowania kandydatów na członków rad nadzorczych spółek.
- Efektów finansowych wynikających z praw własności akcji/udziałów SP.
- Podziału zysku spółek.

Przesłuchania w charakterze świadka

Na podstawie art. 42 ustawy o NIK kontrolerzy przeprowadzili przesłuchanie 24 świadków, w tym:

- Byłego Podsekretarza Stanu w MPW w sprawie zbycia zorganizowanej części mienia likwidowanej jsSP PIP „Cheminstal” Sp. z o.o. w Warszawie.
- Byłego Wojewodę Łódzkiego w sprawie prywatyzacji PP „Faspoma” i wykorzystania środków z prywatyzacji p.p.
- Pracowników urzędów wojewódzkich w sprawach wykonywania praw z akcji/udziałów SP, obejmowania akcji w spółce za środki finansowe p.p. w likwidacji, okoliczności i przyczyn zawarcia umów dzierżawy bez zachowania trybu przetargowego.
- Pracowników MPW i MSP w sprawach nadzoru nad jsSP.
- Członków rad nadzorczych spółek SP, w sprawach przyczyn stwierdzonych nieprawidłowości.

Narady pokontrolne

Narady pokontrolne zostały zorganizowane w 18 kontrolowanych jednostkach, w tym w Ministerstwie Skarbu Państwa, w 2 delegaturach MSP, w 2 urzędach wojewódzkich, a także w kontrolowanych spółkach.

Zastrzeżenia do protokołów kontroli

Do 1 protokołu kontroli kierownik kontrolowanej jednostki zgłosił zastrzeżenia w trybie art. 55 ustawy o NIK. Dotyczyło to protokołu kontroli Kopalni Węgla Kamiennego „Saturn” S.A. w Czeladzi. Złożone przez Zarząd Spółki zastrzeżenia dotyczyły:

- Powołania nowego składu rady nadzorczej, bez odwołania członków poprzedniej rady.
- Powołania Rady Nadzorczej sprzecznie z art. 69d ustawy o k. i p.p.p.

Uchwałą Komisji Odwoławczej z 19 sierpnia 1998 r. zastrzeżenia Zarządu Spółki zostały w całości uwzględnione. Ww. uchwała została zatwierdzona przez Prezesa NIK 6 października 1998 r.

Kierownicy jednostek kontrolowanych nie składali zastrzeżeń do protokołów kontroli w trybie art. 56 ustawy o NIK.

**Wystąpienia
pokontrolne**

Wystąpienia pokontrolne skierowane zostały do kierowników wszystkich 63 kontrolowanych jednostek. Do Ministra SP skierowano wystąpienie zawierające oceny uwagi i wnioski wynikające z kontroli Ministerstwa i 7 jsSP kontrolowanych przez Departament Skarbu Państwa i Prywatyzacji NIK. Nadto do Ministra SP skierowano 11 wystąpień dotyczących kontroli w delegaturach MSP i kontrolowanych jsSP. Skierowano także 13 wystąpień do wojewodów, w których oceniono działalność urzędów wojewódzkich w kontrolowanym zakresie.

**Zastrzeżenia
do wystąpień
pokontrolnych**

Do ocen, uwag i wniosków zawartych w wystąpieniach pokontrolnych zostały złożone 3 zastrzeżenia. Zastrzeżenia zgłosili Minister SP i Wojewoda Gdański.

1. Minister SP do wystąpień z kontroli:

- Delegatury MSP w Poznaniu i jsSP „Stomil Poznań” S.A. i „Wiepofama” S.A. w Poznaniu. Dotyczyły one następujących ocen: zbyt późnego przekazywania delegaturze przez MSP pełnomocnictw do występowania w imieniu SP na WZA/ZW spółek z udziałem SP, udzielania tych pełnomocnictw w sytuacji gdy brak było informacji o działalności spółki, braku jednolitej praktyki sporządzania sprawozdań z przebiegu WZA/ZW przez pełnomocników Ministra SP, braku obowiązku składania sprawozdań przez przedstawicieli SP w radach nadzorczych spółek z udziałem SP, a także udzielania pełnomocnictw do udziału w zwyczajnym WZA osobie będącej członkiem RN spółki.

Kolegium NIK, uchwałą z 1 lutego 1999 r., uwzględniło w części zastrzeżenia Ministra SP dot. wniosku o zaniechanie udzielania pełnomocnictw do udziału w walnych zgromadzeniach spółek osobom, które zasiadają w radach nadzorczych tych spółek, w ten sposób, aby Minister rozważył celowość udzielania takich pełnomocnictw.

W pozostałej części zastrzeżenia zostały oddalone.

- Delegatury MSP w Krakowie, UW w Krakowie, Przedsiębiorstwa Budownictwa Przemysłowego „Chemobudowa-Kraków” S.A., Zakładów Azotowych „Tarnów-Mościce” S.A. w Tarnowie Mościcach S.A. i Zakładów Energetycznych w Krakowie S.A. Dotyczyły one następujących ocen: zbyt późnego przekazywania przez MSP Delegaturze MSP w Krakowie pełnomocnictw i instrukcji na WZA/ZW spółek z udziałem SP, niedotrzymania terminów zwoływania zwyczajnych WZA jsSP „Chemobudowy-Kraków” S.A. i Zakładów Azotowych „Tarnów-Mościce” S.A., utworzenia przez ZA „Tarnów-Mościce” S.A. spółki w Singapurze bez zgody WZA, a także rozszerzenia kompetencji Rady Nadzorczej w tej Spółce ponad uprawnienia wynikające ze statutu tej Spółki.

Kolegium NIK, uchwałą z 13 stycznia 1999 r., oddaliło powyższe zastrzeżenia w całości.

- Przedsiębiorstwa Instalacji Przemysłowych „Cheminstal” Sp. z o.o. w likwidacji w Warszawie. Dotyczyły one ocen podjęcia niewłaściwych decyzji o likwidacji Spółki, braku właściwego nadzoru nad procesem likwidacji, wskutek czego

likwidatorzy nie sporządzili planu zaspokojenia zobowiązań oraz sprzedaży majątku Spółki, dokonali sprzedaży zorganizowanej części mienia Spółki, przekraczając udzielone upoważnienie oraz nieprawidłowo sporządzili bilans likwidacyjny.

Kolegium NIK, uchwałą z 24 marca 1999 r., uwzględniło w części zastrzeżenia Ministra SP, uznając, że decyzja o likwidacji Spółki nie była przedwczesna oraz, że brak nadzoru nad procesem likwidacji nie dotyczył sporządzonego bilansu otwarcia likwidacji Spółki.

W pozostałej części zastrzeżenia zostały oddalone.

2. Wojewoda Gdański do wystąpienia pokontrolnego z kontroli Urzędu Wojewódzkiego w Gdańsku w zakresie negatywnej oceny późnego przekazania Ministrowi SP posiadanych udziałów w 6 spółkach oraz niewłaściwego prowadzenia ewidencji mienia SP.

Uchwała Komisji Odwoławczej z 22 września 1998 r., uwzględniająca w części zastrzeżenia Wojewody, nie została zatwierdzona przez Prezesa NIK, który powołał Komisję Rozstrzygającą. Komisja ta, uchwałą z 15 grudnia 1998 r., uwzględniła w części zastrzeżenia uznając, że opóźnienie dotyczyło 4, a nie 6 spółek.

Wnioski skierowane do Ministra Skarbu Państwa

W wystąpieniach pokontrolnych skierowanych do Ministra SP Najwyższa Izba Kontroli wskazała na potrzebę realizacji następujących wniosków pokontrolnych, dotyczących:

1. Przejęcia wszystkich akcji i udziałów SP w spółkach objętych nadzorem właścicielskim MSP.
2. Podjęcia działań zapewniających pilne zakończenie opracowywania projektu rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie określenia szczegółowych zasad ewidencjonowania majątku Skarbu Państwa, w tym jego zbiorczej ewidencji oraz związanych z tym obowiązków państwowych jednostek organizacyjnych, którym powierzono to mienie, do którego opracowania Minister SP został zobowiązany art. 20 pkt. 4 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o urzędzie Ministra SP⁵¹.
3. Zaprzestania powoływania przedstawicieli SP w radach nadzorczych spośród osób nie spełniających wymagań określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 września 1997 r. i w decyzji Nr 10 Ministra SP z dnia 18 marca 1998 r. w sprawie powoływania rad nadzorczych spółek z udziałem Skarbu Państwa, a także niezarejestrowanych w bazie danych o kandydatach.
4. Dokonania przeglądu wykonania postanowień art. 69d ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych⁵² w związku z art. 1a tej ustawy, w stosunku do spółek spełniających wymagania ww artykułów.

⁵¹ Dz. U. Nr 106, poz. 493

⁵² Dz. U. Nr 118 poz. 561 ze zm.

5. Zapewnienia terminowości odbywania Zwyczajnych WZA/ZW, m. in. poprzez egzekwowanie od rad nadzorczych i zarządów spółek terminowego wykonywania i dostarczania do MSP rocznych sprawozdań.
6. Opracowania i stosowania zasad oraz kryteriów ustalania przez rady nadzorcze wynagrodzeń dla członków zarządów jednoosobowych spółek SP, wiążąc wyraźnie wysokość wynagrodzeń z efektami gospodarczymi uzyskiwanymi przez spółkę.
7. Rozważenia potrzeby prowadzenia ewidencji aktów notarialnych z Walnych Zgromadzeń Akcjonariuszy i protokołów Zgromadzeń Wspólników (WZA/ZW), a także podjętych przez nie uchwał w odniesieniu do poszczególnych spółek.
8. Stworzenia systemu zapewniającego bieżącą aktualizację bazy danych kandydatów na członków rad nadzorczych oraz terminowe dostarczanie przez departamenty Ministerstwa informacji niezbędnych dla pracy bazy.
9. Systematycznego egzekwowania od rad nadzorczych terminowego przekazywania do Ministerstwa „Kwartalnych informacji o spółce”, jako obowiązku sprawozdawczego wprowadzonego przez Ministra SP 31 marca 1998 r.
10. Rozważenia możliwości szerszego oprogramowania bazy danych kandydatów na członków rad nadzorczych dla uzyskania możliwości uzyskiwania danych statystycznych o kandydatach w różnych przekrojach (wykształcenie, zatrudnienie, staż pracy itp.).

Wnioski skierowane do Wojewodów

Ustalenia kontroli uzasadniały skierowanie m.in. następujących wniosków do wojewodów:

1. Ustalenie rzeczywistej liczby i wartości akcji oraz udziałów SP będących w posiadaniu urzędów wojewódzkich, a w przypadku nieprzekazania wszystkich z nich Ministrowi SP w terminie określonym w rozporządzeniu RM z dnia 23 grudnia 1996 r., spowodowania ich pilnego przekazania wraz z pełną dokumentacją.
2. Uwzględnienie w ewidencji księgowej urzędów wojewódzkich, wszystkich zmian związanych z przekazaniem posiadanych akcji i udziałów SP Ministrowi SP.
3. Założenie rejestru upoważnień do reprezentowania SP w spółkach prawa handlowego wydanych przez wojewodów, a także wycofania wydanych przez wojewodów upoważnień do reprezentowania SP na WZA/ZW w spółkach SP, których akcje i udziały zostały przekazane Ministrowi SP.
4. Ewidencjonowanie na bieżąco w księgach urzędów wojewódzkich operacji związanych z prywatyzacją przedsiębiorstw państwowych, względnie przekazywania dokumentacji prywatyzacyjnej w sposób zapewniający MSP możliwość bieżącego i rzetelnego zaewidencjonowania poszczególnych stanów własnościowych, zgodnie z ustawą z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁵³.

⁵³ Dz. U. z 1994 r. Nr 121, poz. 591 ze zm.

Wnioski do Zarządów kontrolowanych spółek W wystąpieniach kierowanych do zarządów kontrolowanych spółek NIK wniosowała m. in. o:

1. Podejmowanie działań mających na celu zahamowanie spadku efektywności ekonomicznej działalności spółek.
2. Dokonywania należnych budżetowi 15% wpłat z zysku po zatwierdzeniu sprawozdań finansowych przez WZA/ZW.
3. Zapewnienie przez zarządy spółek terminowego przedstawiania radom nadzorczym i MSP rocznych sprawozdań finansowych jako obowiązku wynikającego z K.h. i statutów spółek.
4. Składanie przez zarządy spółek wniosków o zwoływanie WZA/ZW z wyprzedzeniem umożliwiającym ich terminowe odbywanie.
5. Korekty wynagrodzeń wypłacanych członkom rad nadzorczych spółek, m.in. w związku z nieusprawiedliwionymi nieobecnościami na posiedzeniach rad oraz zaniechanie wypłacania członkom rad nadzorczych ryczałtów pieniężnych za podróże służbowe i rozmowy telefoniczne, a także dokonywanie rozliczeń z tego tytułu w sposób zapewniający pokrywanie wyłącznie kosztów działalności służbowej.

Wykorzystanie uwag i wniosków

1. Minister SP w odpowiedzi na wystąpienia pokontrolne dotyczące kontroli MSP i 7 jsSP poinformował Izbę, że:
 - W dniu 24 września 1998 r. weszła w życie decyzja Nr 31 Ministra SP w sprawie zasad obiegu dokumentów pomiędzy komórkami organizacyjnymi MSP w zakresie przekształceń własnościowych i gospodarki mieniem SP, natomiast 31 października 1998 r. na spotkaniu z dyrektorami komórek, których ta decyzja dotyczyła, Podsekretarz Stanu w MSP wyznaczyła datę 30 listopada jako ostateczną na przekazanie Departamentowi Ewidencji i Gospodarki Mieniem SP informacji dotyczących stanu akcji i udziałów SP w spółkach z udziałem SP (na dzień 30 września 1998 r.).
 - Zgodnie z opracowanym w kwietniu 1998 r. „Harmonogramem działań zmierzających do realizacji art. 21 ustawy o urzędzie Ministra Skarbu Państwa”, projekt rozporządzenia RM w sprawie szczegółowych zasad ewidencjonowania majątku SP ma być gotowy do końca 1998 r. Prace nad projektem prowadzone są pod nadzorem Wiceministra we współpracy z Dyrektorem Biura Informatyki MSP i finansowane z pożyczki Banku Światowego (No 3342-POL).
 - Przed każdym powołaniem przedstawiciela SP do rady nadzorczej kandydatura sprawdzana jest pod kątem spełnienia wymogów formalnych oraz zarejestrowania w bazie danych. MSP podjęło działania eliminujące powoływanie osób nie spełniających wymagań określonych w rozporządzeniu RM z dnia 9 września 1997 r. i nie zarejestrowanych w bazie danych kandydatów.

- Dokonano przeglądu wykonania postanowień art. 69d ustawy o k. i p.p.p. Natomiast 13 lipca 1998 r. weszło w życie nowe rozporządzenie RM określające przedsiębiorstwa i jsSP o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa, zmieniające zakres podmiotów objętych regulacją ww. artykułu. MSP na bieżąco wykonuje postanowienia art. 69d ustawy o k. i p.p.p. Uchybień w zakresie wykonania postanowienia ww. artykułu w stosunku do Zakładu Energetycznego Łódź Teren S.A. nie można usunąć, gdyż spółka ta nie jest już spółką o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa.
- Ministerstwo podejmuje czynności mające na celu zapewnienie terminowości odbywania Zwyczajnych WZA/ZW, opóźnienia te jednak w głównej mierze spowodowane są nieterminowym dostarczaniem przez rady nadzorcze i zarządy spółek wymaganej dokumentacji, często z przyczyn obiektywnych. W stosunku do władz spółek w tym zakresie MSP podejmie działania dyscyplinujące.
- Decyzją Kolegium MSP z 5 października 1998 r. powołany został zespół, którego zadaniem jest przygotowanie projektów decyzji Ministra SP w sprawie zasad wynagradzania członków zarządów jsSP oraz zasad współpracy z organami władzy tych spółek. Opracowane zasady będą stanowiły podstawę do ustalania przez rady nadzorcze wynagrodzeń zarządów spółek i będą wiązać wysokość wynagrodzeń z wynikami działalności spółek.
- Ministerstwo planuje rozpoczęcie ewidencjonowania wszystkich aktów notarialnych z WZA/ZW od początku 1999 r.
- Informacje na temat kandydatów do rad nadzorczych oraz o ustalonych składach i dokonanych zmianach są już przekazywane na bieżąco do Bazy Danych. Pełne informacje o radach nadzorczych wszystkich spółek będzie można uzyskać po wdrożeniu w 1999 r. Systemu Informatycznego Ministerstwa.
- W celu wyegzekwowania od rad nadzorczych terminowego przekazywania do MSP „Kwartalnych informacji o spółce” zostaną podjęte w stosunku do tych organów działania dyscyplinujące.
- Zasadnym jest rozszerzenie oprogramowania Bazy Danych w celu zwiększenia możliwości uzyskania danych o kandydatach na członków i członków rad nadzorczych w różnych przekrojach.

Minister SP poinformował również, że zawarte w wystąpieniu pokontrolnym uwagi i wnioski są omawiane na organizowanych przez MSP spotkaniach z przewodniczącymi i sekretarzami rad nadzorczych jsSP.

Minister SP odpowiedział także na wystąpienia pokontrolne z kontroli delegatur MSP w Bydgoszczy, Gdańsku, Katowicach, Krakowie, Lublinie, Poznaniu i Zielonej Górze, informując, że przyjął do realizacji przedstawione wnioski Izby i podjął działania na rzecz wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości.

2. Wojewodowie, których urzędy były objęte kontrolą, a także pozostali adresaci (zarządy spółek) wystąpień pokontrolnych, w których zawarte były wnioski Izby,

informowali Izbę o przyjęciu do realizacji wniosków Izby oraz o podjętych działaniach mających na celu eliminację nieprawidłowości i usprawnienie procesu współpracy zarządów spółek z radami nadzorczymi.

***Zawiadomienie
do organów ścigania***

W związku ze stwierdzeniem faktów uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa, NIK skierowała na podstawie art. 63 ust. 1 ustawy o NIK zawiadomienie do Prokuratury Wojewódzkiej w Warszawie, dotyczące niegospodarności przy sprzedaży nieruchomości PIP „Chemoinstal” Sp. z o.o. w likwidacji w Warszawie spółce PUH „Chemoinstal” Sp. z o.o. w Warszawie.

Dyrektor
Departamentu Skarbu Państwa
i Prywatyzacji

Ryszard Szyc

Akceptuję:
Wiceprezes
Najwyższej Izby Kontroli

Jacek Uczkiewicz

Zatwierdzam:
Prezes
Najwyższej Izby Kontroli

Janusz Wojciechowski

Warszawa, dnia **23 . 04** 1999 r.

Załącznik Nr 1

Wykaz skontrolowanych jednostek

1. Ministerstwo Skarbu Państwa,

W ramach kontroli Ministerstwa skontrolowano działania przedstawicieli SP w spółkach:

- Centrala Zbytu Węgla „Węglzbyt” SA w Katowicach,
- Elektrociepłownia „Będzin” SA w Będzinie,
- Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych SA w Warszawie,
- Towarzystwo Handlowo-Przemysłowe „Metronex” SA w Warszawie,
- „Uniontex” SA w Łodzi,
- „Węglkokoks” SA w Katowicach,
- Zakłady Azotowe „Puławy” SA w Puławach,
- Zakłady Azotowe „Kędzierzyn” SA w Kędzierzynie Koźlu,

2. Delegatura MSP w Białymstoku,

3. Delegatura MSP w Gdańsku,

4. Delegatura MSP w Katowicach,

5. Delegatura MSP w Kielcach,

6. Delegatura MSP w Krakowie,

7. Delegatura MSP w Lublinie,

8. Delegatura MSP w Łodzi,

9. Delegatura MSP we Wrocławiu,

10. Delegatura MSP w Poznaniu,

11. Delegatura MSP w Rzeszowie,

12. Delegatura MSP w Toruniu,

13. Urząd Wojewódzki w Białymstoku,

14. Urząd Wojewódzki w Gdańsku,

15. Urząd Wojewódzki w Katowicach,

16. Urząd Wojewódzki w Kielcach,

17. Urząd Wojewódzki w Krakowie,
18. Urząd Wojewódzki w Lublinie,
19. Urząd Wojewódzki w Łodzi,
20. Urząd Wojewódzki w Płocku,
21. Urząd Wojewódzki w Poznaniu,
22. Urząd Wojewódzki w Rzeszowie,
23. Urząd Wojewódzki w Toruniu,
24. Urząd Wojewódzki w Wałbrzychu,
25. Urząd Wojewódzki w Warszawie,
26. Urząd Wojewódzki w Zielonej Górze,
27. Elektrociepłownia Białystok S.A. (jsSP),
28. Cukrownia „Łapy” SA. (jsSP),
29. Zakłady Rowerowe „Romet” S.A. w Bydgoszczy (jsSP),
30. Toruńska Przędzalnia Czesankowa „Merinotex” S.A. w Toruniu (jsSP),
31. „Energia” Gdańska Kompania Energetyczna S.A. (jsSP o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa),
32. „Siarkopol-Gdańsk” S.A. (jsSP o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa),
33. Port Gdynia Holding S.A. (jsSP),
34. Kopalnia Węgla Kamiennego „Saturn” S.A. w Czeladzi (jsSP o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa),
35. FSM Wytwórnia Wyrobów Różnych S.A. w Bielsku Białej (jsSP),
36. Zakłady Energetyczne Okręgu Radomsko-Kieleckiego S.A. (jsSP o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa),
37. Elektrownia Stalowa Wola S.A. w Stalowej Woli (jsSP),
38. Zakład Energetyczny Kraków S.A. (jsSP o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa),
39. Przedsiębiorstwo Budownictwa Przemysłowego „Chemobudowa Kraków” S.A. (jsSP),
40. Zakłady Azotowe w Tarnowie Mościcach S.A. (jsSP o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa),
41. Fabryka Łożysk Toczyńskich Kraśnik S.A. (jsSP o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa),
42. Zakłady Tytoniowe w Lublinie S.A. (jsSP),
43. Zakłady Sprzętu Przeciwpożarowego „Progaz” S.A. w Łodzi (jsSP),
44. „Faspoma” Spółka z o.o. w Łodzi (spółka z częściowym udziałem SP),

45. Stomil Poznań S.A. (jsSP o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa),
46. „Wiepofama” S.A. w Poznaniu (jsSP),
47. Rzeszowski Zakład Energetyczny S.A. w Rzeszowie (jsSP o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa),
48. Fabryka Sukna S.A. w Rakszawie (jsSP),
49. „Kolnil” Spółka z o.o. w Kolbuszowej (jsSP),
50. Wytwórnia Sprzętu Komunikacyjnego PZL Krosno S.A. (spółka z częściowym udziałem SP),
51. „Archimedes” S.A. we Wrocławiu (jsSP),
52. Kopalnie Odkrywkowe Surowców Drogowych Spółka z o.o. we Wrocławiu (jsSP),
53. Zielonogórskie Przedsiębiorstwo Przemysłu Drzewnego S.A. (jsSP),
54. Elektrociepłownia Zielona Góra S.A. (jsSP),
55. Zielonogórskie Zakłady Energetyczne S.A. (jsSP o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa),
56. Zakłady Elektroniczne „Wareł” S.A. w Warszawie (jsSP o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa),
57. Centrum Bankowo Finansowe S.A. w Warszawie (jsSP),
58. Przedsiębiorstwo Instalacji Przemysłowych „Cheminstal” S.A. w likwidacji w Warszawie (jsSP),
59. „Unitex” Import Export S.A. w Warszawie (spółka z częściowym udziałem SP),
60. Zakład Energetyczny Płock SA (jsSP o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa),
61. Łódzki Zakład Energetyczny S.A. w Łodzi (jsSP o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa),
62. Fabryka Szlifierek Jotes S.A. w Łodzi (jsSP),
63. Zakład Energetyczny Łódź Teren S.A. (jsSP o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa).

Załącznik Nr 2

Wyniki ekonomiczne kontrolowanych jsSP (tys. zł).

L.p.	Nazwa spółki	Rok	Wartość księgowa spółki	Przychody ogółem	Zysk lub strata netto	Wpłaty z zysku
1	2	3	4	5	6	7
1.	Port Gdynia Holding S.A.	1995	532.362,5	174.624,3	12.007,3	-
		1996	538.378,1	183.565,9	9.267,6	1.748,1
		1997	558.253,2	217.718,6	14.153,2	2.550,7
2.	ENERGA - Gdańska Komp. Energetyczna S.A.	1995	528.697,0	409.000,9	4.483,3	152,7
		1996	544.806,5	518.194,1	8.916,6	503,4
		1997	533.505,5	594.279,0	16.530,2	2.905,3
3.	Siarkopol Gdańsk S.A.	1995	34.088,6	25.198,5	1.114,6	375,0
		1996	34.985,4	24.387,7	663,3	117,0
		1997	35.486,0	28.887,7	926,8	163,0
4.	KWK „Saturn” S.A.	1995	-162.553,3	68.689,2	-64.213,2	
		1996	-173.661,3	132.774,2	-18.257,8	
		1997	-108.341,4	152.272,0	70.030,7	
5.	FSM Wytwórnia Wyrobów Różnych S.A.	1995	49.846,1	28.089,7	-32.780,6	591,0
		1996	42.967,4	17.067,9	24,6	4,3
		1997	43.025,5	10.794,0	33,9	6,0
6.	Zakład Energetyczny Kraków S.A.	1995	661.025,0	550.914,0	27.959,0	
		1996	702.373,0	707.068,0	9.838,0	
		1997	709.153,0	852.587,0	43.669,0	
7.	Chemobudowa Kraków S.A.	1995	43.691,0	123.558,0	772,0	285,0
		1996	45.815,0	152.742,0	784,0	200,0
		1997	46.571,0	189.694,0	1324,0	249,0
8.	Zakłady Azotowe Tarnów Mościce S.A.	1995	524.746,2	895.345,6	75.963,9	3.600,0
		1996	590.435,9	905.010,4	60.544,6	12.706,0
		1997	582.561,0	1.009.667,0	30.121,6	1.829,0
9.	Z.E. Okręgu Radomsko - Kiel. S.A.	1995	687.716,0	554.171,0	5.376,0	1.092,0
		1996	692.112,0	675.101,0	596,0	92,0
		1997	703.729,0	772.517,0	12.060,0	2.128,0
10	Stomil Poznań S.A.	1995	58.919,2	66.036,1	3.675,0	568,4
		1996	62.204,4	71.662,5	3.924,1	666,6
		1997	64.993,8	72.366,4	3.810,0	520,4
11	Wiepofama S.A.	1995	4.911,8	11.834,8	169,9	215,1
		1996	4.950,6	15.477,8	419,0	74,1
		1997	5.058,4	13.904,6	133,4	23,6
12	Rzeszowski Zakład Energetyczny S.A.	1995	693.679,0	428.134,0	16.502,0	600,0
		1996	716.537,0	691.937,0	16.059,0	3.770,4

		1997	741.691,0	786.087,0	16.389,0	2.786,4
13	Fabryka Sukna w Rakszawie S.A.	1995	2.357,7	8.719,0	226,0	
		1996	2.719,9	13.301,0	276,0	
		1997	2.669,7	13.441,0	295,0	
14	Archimedes S.A.	1995	15.784,4	21.351,2	510,0	213,9
		1996	19.481,3	28.899,4	2.958,0	303,1
		1997	19.761,5	31.377,9	332,9	45,0
15	Zielonogórskie Z - dy Energet. S.A.	1995	184.621,0	185.270,0	2.642,0	190,7
		1996	190.878,0	254.679,0	3.970,0	701,2
		1997	199.491,0	294.873,0	5.588,0	986,1
16	Elektrociepłownia Białystok S.A.	1995	293.686,8	103.879,6	6.705,3	120,0
		1996	295.388,3	117.928,1	2.957,3	426,4
		1997	301.412,3	133.388,0	7.388,2	1.287,0
17	Cukrownia Łapy S.A.	1995	27.062,7			
		1996	28.016,4	49.697,6	943,7	
		1996	28.411,9	70.453,9	- 84,3	
18	Zakłady Rowerowe Romet S.A.	1995	74.781,4	215.553,6	5.527,2	
		1996	67.902,2	200.284,4	-6.925,7	
		1997	42.236,0	145.870,1	-26.156,5	
19	Merinotex S.A.	1995	45.205,8	61.626,4	4.236,0	85,1
		1996	33.577,5	72.160,1	738,6	61,7
		1997	36.302,8	81.640,7	3.204,0	243,1
20	FLT Kraśnik S.A.	1995	159.598,2	166.157,4	3.090,2	1.569,0
		1996	161.945,3	204.245,5	2.894,3	248,1
		1997	162.691,7	200.922,3	1.037,3	177,6
21	Zakłady Tytoniowe w Lublinie SA.	1995	39.173,4	144.822,3	713,8	174,3
		1996	41.051,9	392.728,7	2.038,6	400,7
		1997	43.786,3	189.802,4	429,4	78,1
22	„Progaz” SA. w Łodzi	1995	- 440,7	6.023,8	- 2.523,0	10,1
		1996	8.559,2	7.521,2	- 1.532,0	-
		1997	8.686,9	10.113,6	905,3	22,8
23	Zakład Energetyczny Łódź Teren SA.	1995	475.345,5	447.700,0	8.544,1	b.d.
		1996	485.346,4	673.755,6	8.758,0	b.d.
		1997	494.698,1	778.435,4	8.663,7	b.d.
24	Fabryka Szliferek „Jotes” SA.	1995	12.211,3	9.572,9	- 1.357,9	b.d.
		1996	12.380,6	13.427,9	34,4	b.d.
		1997	12.731,8	12.815,1	47,8	b.d.
25	ZE „Warel” SA.	1995	17.012,9	13.353,6	1.811,7	20,7
		1996	17.925,7	16.177,6	625,8	131,0
		1997	18.276,6	18.508,4	329,4	36,7
26	Zakład Energetyczny Płock SA.	1995	497.126,3	274.703,0	5.660,4	469,1
		1996	501.630,4	341.954,0	2.458,2	55,3
		1997	514.434,8	374.461,6	1.931,0	101,3
27	Łódzki Zakład Energetyczny SA.	1995	299.864,0	323.870,0	10.415,0	b.d.
		1996	306.871,0	461.412,0	4.740,0	b.d.
		1997	280.292,0	520.146,0	4.188,0	b.d.
28	Centrum Bankowo Finansowe „Nowy Świat” SA w W-wie	1995	43.043,0	22.206,0	2.871,0	-
		1996	44.339,7	25.604,0	1.966,0	ok. 347,0
		1997	50.998,3	28.760,0	3.318,0	596,2
	Razem	1995	5.843.562,8	5.340.404,9	100.101,0	10.332,0
		1996	6.019.907,8	6.968.804,6	119.980,2	22.556,4
		1997	6.152.567,7	7.605.683,9	220.598,5	16.735,3